

**ХЭНТИЙ АЙМГИЙН БОР-ӨНДӨР СУМЫН
“БОР-ӨНДӨР, АДАГИЙН ДАЛД УУРХАЙ БА БАЯЖУУЛАХ ҮЙЛДВЭР”
ТӨСЛИЙН 2024 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛСЭН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН
ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН**

Ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрлийн дугаар: MV-000174

Аж ахуйн нэгжийн регистрийн дугаар: 2550466

1. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

А. ХАЯГИЙН ХЭСЭГ

1	ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД		
1.	Аж ахуйн нэгжийн нэр		“Монголросцветмет” ТӨҮГ
2.	Улсын бүртгэлийн дугаар		9019029071, регистр 2550466
3.	Үйлдвэрийн нэр		Бор-Өндөр УБҮ
4.	Ордын нэр		Бор-Өндөр, Адаг
5.	ордын байршил	нийслэл/ хот/ аймаг	Хэнтий
6.		сум/дүүрэг	Бор-Өндөр сум.
7.	Ашигт малтмалын төрөл		Хайлуур жонш
8.	Ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн дугаар		MV-000174, MV-000173
9.	Ашиглалт эхэлсэн огноо		1981
10.	Аж ахуйн нэгжийн хаяг	Аймаг/хот	Хэнтий аймаг
11.		Сум/дүүрэг	Бор-Өндөр.
12.		Баг/хороо	Холбоо-1
13.		Гудамж/байр	Үйлдвэрийн район
14.		Шуудангийн хайрцаг	Хэнтий, Бор-Өндөр 213722
15.		Утас	70567148
16.		Факс	70567 507
17.		Гар утас	98552017
18.		Электрон шуудан	Bor-undur@monros.mn
19.		Вэб хуудас	Bor-undur@monros.mn
20.	Захирлын хаяг	Нэр	Б.Магсаржав.
21.		Утас	70567-148
22.		Факс	70567-507
23.		Электрон шуудан	Bor-undur@monros.mn
24.	ТЭЗҮ хийсэн огноо		2017
25.	Ашиглах хугацаа		25 жил
26.	Жилийн хүчин чадал		200,0 мян.тн

Б. ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ

«Бор-Өндөр» УБҮ нь Улаанбаатар хотоос зүүн урд зүгт 285 км-т, Өндөрхаан хотоос баруун урагш 180 км-т Хэнтий аймгийн Бор-Өндөр сумын нутагт оршино.

Бор-Өндөрийн орд дээр хүдэр олборлох зөвшөөрлийг хуулийн дагуу MV-000174 (1995.08.18) тоот тусгай зөвшөөрөл авсан. Тус орд газар нь манай улсын томоохон ашигт малтмалын нөөц ба 1982 оноос хайгуул-ашиглалтын үйлдвэрийн журмаар жилд 100,0 мян.тн хүдэр олборлох хүчин чадлаар ажиллаж эхэлсэн.

Баяжуулах үйлдвэрийн эхний ээлжийг жилд 400,0 мян.тн хүдэр боловсруулах хүчин чадалтайгаар 1985 онд ашиглалтанд өгсөн ба бүрэн хүчин чадлын (жилд 600,0 мян.тн хүдэр боловсруулах) түвшинд 1990 онд хүрч, олон улсын стандартат тэнцсэн өндөр чанарын хайлуур жоншны баяжмал үйлдвэрлэж эхэлсэн нь улс орны экспортын хүчин чадлыг нэмэгдүүлэхэд жинтэй хувь нэмэр оруулсан юм. Хайлуур жоншны бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэж, экспортод гаргах хэмжээгээр УБҮ нь дэлхийн гол үйлдвэрлэгчдийн дотор эхний тавд орж байна.

2009 онд Баяжуулах фабрикт техникийн шинэчлэл хийсэн нь өндөр чанарын хайлуур жоншны баяжмал үйлдвэрлэлтийн хэмжээг ихээхэн өсгөв.

1982-2017 оны хугацаанд Бор-Өндөр УБҮ-ийн ил ба далд уурхайнуудад (Бор-Өндөр, Адаг, Бор-Хужир, Хөх-Дэл, Бужигар) 9658 мян.тн хүдэр олборлосон байна. Үүнээс гадна УБҮ-т «Монголросцветмет» ТӨҮГ-ын бусад үйлдвэрүүд Өргөн, Айраг, Бэрх, Хажуу-Улааны уурхайнуудаас мөн хүдэр ирж байв.

1986-2017 оны хооронд УБҮ-ийн Баяжуулах фабрикт 12685,0 мян.тн хүдэр боловсруулсан байна. Энэ хүдрээс 3187,0 мян.тн хайлуур жоншны бүтээгдэхүүн гарган авсан байна. Орос, Украин, Япон, АНУ, Солонгос, Энэтхэг болон бусад орнуудын үйлдвэрүүд манай бүтээгдэхүүний үндсэн хэрэглэгчид болно.

Өнөөдөр «Бор-Өндөр» УБҮ-ийн бүтцэд:

- Жилд 300,0 мян.тн хүдэр олборлох хүчин чадалтай Уулын цех, 200,0 мян.тн-ы хүчин чадалтай Адаг-Хөшөөтийн далд уурхайнууд;
- Жилд 60,0 мян.тн хүдэр олборлох Хөх-Дэлийн ил уурхай
- Жилд 600,0 мян.тн. хүдэр боловсруулж, 150,0 мян.тн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх хүчин чадалтай Баяжуулах фабрик;
- Жилд 500,0 мян. тн төмрийн хүдэр боловсруулах хүчин чадал бүхий Баргилтын ордын төмрийн хүдэр боловсруулах соронзон ангилуурын хэсэг;
- Өндөр чанарын баяжмал үйлдвэрлэх шугам;
- Савлах цех;
- Бүтээгдэхүүн хадгалах агуулахууд;
- Хий шахах станц;
- Эрчим хүчний цех;

- Дулааны станц;
- Төмөр замын цех;
- Автотээврийн цех;
- Төв засвар-механикийн цехүүд орж ажиллаж байна.

УБҮ-ийн ил ба далд уурхайнууд жилд нийт 150 мян.тн хүдэр олборлож байна.

Үйлдвэрийн болон ахуйн бааз нь уурхайчдын Бор-Өндөр хот болно. Тэнд нийгэм соёлын зориулалттай бүх объектууд байдаг. Уурхайн тосгон, УБҮ нь Орос-Монгол-Хятадын олон улсын төмөр замын зангилаа Айрагийн станцтай төмөр замаар (55 км) холбогдсон байна.

Бор-Өндөрийн УБҮ нь хотожсон үйлдвэр бөгөөд одоо үйлдвэрт 1430 орчим ажилтан ажиллаж байна.

В. ТЕХНОЛОГИЙН ТОВЧ ТАЙЛБАР

Далд уурхайн ажил

Бор-Өндөрийн ордуудын 2024 оны уулын ажлын төлөвлөгөөг ашиглалтын техник эдийн засгийн үндэслэл, ашиглалтын систем, технологийн дагуу боловсруулан, далд уурхайн аргаар 26,76% агуулагатай 94.0 мянган тонн хүдэр олборлохоор төлөвлөж байгаагаас Бор-Өндөрийн ордын 1,5,6,11,13-р хүдрийн биетүүдээс олборлохоор төлөвлөв.

Бор-Өндөрийн ордын 1 болон 6–р хүдрийн биетүүд дээр 2021 онд үндсэн малталт 536 т.м, 4271 м³, бэлтгэл малталт 815 т.м, 5722 м³, ашиглалт хайгуулын малталт 52 т.м, 364 м³, нийтдээ 1403 тууш метр урт, 10357 м³ уулын цул бүхий нэвтрэлтийн ажил хийгдэхээр төлөвлөгдсөн болно. Мөн Бор-Өндөрийн ордын 1 болон 6–р хүдрийн биетүүд дээр 30 тууш метр урт, 126 м³ уулын цул бүхий огтлол малталт нэвтрэхээр төлөвлөөд байна.

Бор-Өндөрийн ордын далд уурхай нь **“Ашиглалтын”** болон **“Хайгуулын”** гэсэн хүн, ачаа зөөх зориулалттай үндсэн 2 босоо ам ашиглагдаж байна. Ашиглалтын ажил явагдаж байгаа түвшин хоорондын зай 50м (+1260м, +1210м, +1160м, +1110м) түвшин тутамд хэвтээ малталт квершлагаар хүдрийн биетийг нээн ашиглалт явуулж байна. +1260м-с +1210м, +1060м-с +1045м түвшин хооронд налуу малталтаар нэвтэрч өөрөө явагч ачигч, зөөгч машинуудыг ашиглаж уулын нэвтрэлт болон олборолтын ажлууд явуулж байна. 2020 онд Бор-Өндөрийн ордын 1-р хүдрийн биетэд 1-413-с 1-414 дэд давхаргаар цооногоор нураалтын системээр олборлолтын ажил. 5,6,11,13-р хүдрийн биет дээр +1260 түвшингээс налуу малталт эхлэн бл-11-300, 13-300-г налуу малталт эхлэн 1-р дэд давхарга нээх нэвтрэлтийн ажил, 6-р хүдрийн биет бл-6-500 1110-1060 м, 5-р хүдрийн биет бл-5-500 1060-1045 түвшинд ашиглах ба орчин үеийн бүтээмж өндөртэй өөрөө явагч ачигч зөөгч JCCY2, JKQ-10 маркын машинуудын тусламжтайгаар 6-р хүдрийн биет дээр +1060 түвшингээс налуу малталт эхлэн бл-6-500-аас хүдэр олборлолт болон нэвтрэлтийн ажил хийхээр төлөвлөөд байна.

Бор-Өндөрийн уулын цехийн ажилчдын газрын дээр ажиллагсад ажлын цагийн үргэлжлэх хугацаа 8 цаг, газрын доор ажиллагсад 7 цагын хугацаатай ажиллана. Уурхай нь бүтэн жилийн турш 7 ажлын өдөр, хоногт 3 ээлжээр гулсах горимоор ажилладаг. Далд уурхайн мастер, усчин, өргөх хэсгийн их амны дохиочин, машинч нар 7 ажлын өдөр, хоногт 3 ээлжээр гулсах горимоор ажиллана. Уулын нэвтрэлтийн ажил болон олборлолтын ажилд гарах мөргөцөгийн ажилчид 7 хоногийн ажлын 5 өдөр хоногт 3 ээлжээр гулсах горимоор ажиллахаар төлөвлөж байна.

Ачилт цэвэрлэгээний ажлыг хаман татагч ЛС30, ЛС15, ачигч машин ППН1с-р, шпурын өрөмдлөгийн ажлыг ҮТ28, ҮТ24-р гүйцэтгэнэ. Цооногын өрөмдлөгөд KDX-100A, ЛПСЗУ маркын өрмүүдийг ашиглан өрөмдөхөөр төлөвлөж байна. Мөн уулын нэвтрэлт болон хүдэр олборлолт, тээвэрлэлтийн ажилд өөрөө явагч техникүүд БНХАУ-н 2 JCCY2 маркын ачигч, 2 JKQ-10 маркын автосамсволыг, ВГ2,2, ВБР1,6 маркын тэргэнцэр, K10, K7 маркын цахилгаан тэргийг ашиглан төмөр замаар босоо ам руу тээвэрлэн хүргэж, цааш босоо амаар клетээр дээш газрын гадаргад гаргана.

Бор-Өндөрийн далд уурхайн ордын талбайд тархан байрласан хүдрийн биетүүтээс хамаарч “Үлээх” хэлбэрийн агааржуулалтыг сонгож авсан болно. Уулын малталтуудыг агааржуулах агаарыг ажлын түвшинд агааржуулалтын босоо малталтуудаар төв агааржуулах төхөөрөмж ВОД 21-ээр цэвэр агаар өгөгдөнө. Өгөгдсөн цэвэр агаар квершлаг ,штрек, босоо малталтуудаар дамжин нэвтрэлт болон хүдрийн биетүүдийн хүдэр олборлох мөрөгцгүүдэд хүрнэ. Хүдэр нураан олборлох мөрөгцгүүд болон нэвтрэлтийн мөрөгцгүүдэд уурхайн төв агааржуулах төхөөрөмжөөр өгөгдөх цэвэр агаарын хэмжээ дутмаг үед, агааржуулалтыг зөөврийн агааржуулах төхөөрөмжөөр дамжуулан агааржуулалт хийгдэнэ. Агааржуулалтын явцад бохир агаарын урсгал хүдрийн биетүүдийн жигүүрт орших босоо малталтуудаар гадагшлана. Агаарын урсгалын хурд, найрлагыг агааржуулалтын алба, аврах ангитай хамтран байнга шалгаж хяналтанд байлгадаг ба хагас жилд нэг комисс гарган аюулын үед хэрэгжүүлэх төлөвлөгөөний дагуу уурхайн агаарын урсгалыг эргүүлж шалгадаг.

Өрөмдлөг тэсэлгээний ажил

а) Өрөмдлөг.

Бор-Өндөрийн уурхайд Олборлох хүдрийг гүний цооногийг 105-110 диаметртай өрөмддөг. Өрмийн машины марк KDX-100A, ЛПС-ЗУ, БП-100. 1 болон 6-р хүдрийн биет дээр цацраг хэлбэрээр гүний цооногийн өрөмдлөг хийж гүйцэтгэнэ.

Нэвтрэлтийн бэлтгэл малталтуудыг перфораторуудаар өрөмддөг. Перфораторуудын марк нь ҮТ-28 болон хаман татагч (Лебедка) ЛС-17, ЛС-30, мөн уулын цул ачигч ППН-1с, цахилгаан тэрэг КР-7 ашиглаж байна. 5 болон 6-р хүдрийн биетүүдийн блокуудад өөрөө явагч зөөвөрлөгч, тээвэрлэгч JCCY-2м машин, автосамсвол JKQ-10 тоног төхөөрөмжүүдийг хэрэглэж байна. Харин ил уурхайн ажилд цооног өрөмдөгч СБУ-100, перфоратор ҮТ-28 зэрэг төхөөрөмжүүдийг хэрэглэж байгаа бөгөөд цооногийн диаметр 110 мм хүртэл байна.

б) Тэсэлгээний ажил.

Тэсэлгээний ажлыг “Тэсэлгээний аюулгүй ажиллагааны нэгдсэн дүрэм”-ийн дагуу явуулдаг. Бүх малталтуудын өрөмдлөг тэсэлгээний паспортой бөгөөд түүний дагуу тэсэлгээний ажил явагддаг. Уул геологийн болон уулын малталтын онцлогоос хамаарч тэсэлгээний төрөл бүрийн аргыг хэрэглэдэг.

Далд уурхайн тэсэлгээний ажилд эмульс Ø32, игданит А6 тэсрэх бодис, гал дамжуулах шижим, цочир дамжуулах шижим, СИНВ, бялт, цахилгаан бялт зэрэг хэрэгслүүдийг хэрэглэхээр төлөвлөөд байна. Гал, цахилгаан, хосолсон аргаар нэвтрэлт, олборлолтийн тэсэлгээний ажлыг явуулж байна. 15-20м урттай цооногуудыг цэнэглэгч «Ульба 150» маркын машинаар эммулин, болон ЭНТБ-р цэнэглэж байна. Шпурыг цэнэглэхдээ бортгон өдөөгчөө гар аргаар саваа модны тусламжтайгаар хийж, энгийн тэсрэх бодисыг КЕРУЛЕН5 маркийн гар хийн буугаар цэнэглэнэ. Тэсэлгээний ажлыг тэсрэх материал, тэсэлгээний ажил явуулах тусгай зөвшөөрөл, өрөмдлөгө тэсэлгээний ажлын паспорт, тэсэлгээний ажлын аюулгүй ажиллагааны дүрмийн дагуу инженер техникийн ажилтны хяналтан доор гүйцэтгэгддэг.

Баяжуулалт, боловсруулалтын технологи, уурхайн хаягдлын аж ахуй

Баяжуулалтын технологи, технологийн схем, ашиглагдах тоног төхөөрөмж, эрдэс авалт, бүтээгдэхүүний чанарын үзүүлэлт.

УБУ-ийн баяжуулах фабрик 1986 онд Красноярск хотын «Сибцветметнипроект» хүрээлэнгийн төслийн дагуу ашиглалтанд орсон. Төслийн хүдэр боловсруулах хүчин чадал жилд 400 мян.тн, флотацийн баяжмал гаргалт 120 мян.тн байсан.

Өнгөрсөн хугацаанд 2008-2009 онд тоног төхөөрөмжийн шинэчлэл хийж, баяжуулах технологийг боловсронгуй болгох, бүтээгдэхүүний нэр төрлийг олшруулах чиглэлээр нилээд ажлууд хийгдэж ирсэний үр дүнд жилийн хүдэр боловсруулах хүчин чадал 600 мян.тн, флотацийн баяжмал үйлдвэрлэх хэмжээ 180 мян.тн хүрч ФФ, ФК, ФГ, ФФС маркийн болон бөөнцөглөсөн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх боломжтой болсон.

Баяжуулах комплекс нь хүдэр ялган бутлах, баяжуулах төв корпус, шүүн хатаах хэсэг, бөөнцөглөх хэсэг, хаягдлын аж ахуй гэсэн үндсэн хэсгүүдээс бүрдэнэ.

Баяжуулах фабрикийн үндсэн үйлдвэрлэлийн барилга, байгууламжууд нь дараах хэсгээс бүрдэнэ:

- хүдрийн чанар дундажлах агуулах
- том бутлалтын корпус хүдэр хүлээн авах бункерийн хамт
- дунд, жижиг бутлалт, хүдэр ялгах төхөөрөмж, гравитацийн корпус
- хүдэр тээвэрлэх конвейеруудын галерей
- бүхэллэг бүтээгдэхүүн, хоосон чулуу хадгалах бункер, бутласан хүдрийн бункер, төв корпус, шүүн хатаах хэсэг, насосны болон өтгөрүүлэх хэсгийн барилга, бөөнцөглөх хэсгийн барилга, бэлэн бүтээгдэхүүний агуулах,
- байгалийн дулаанаар хатаах ангариуд
- эргэлтийн усны барилга
- хаягдлын аж ахуй

Хүдэр боловсруулах бүдүүвч нь дараах ажиллагаанаас бүрдэнэ:

- хүдрийн том бутлалт, түүний дараах угаалт
- -130+30мм ангилалын том бутлалтын дараах хүдрийн бүхэллэг баяжмал, хоосон чулуулагаар төрөлжүүлэн гараар ялгах, битүү циклээр дунд ба жижиг бутлуураар хүдрийг -16 мм хүртэл бутлах

Төв корпуст дараах ажиллагаа явагдана:

- хүдэр нунтаглалт;
- хөвүүлэн баяжуулалт;
- завсрын бүтээгдэхүүн болон баяжмалыг өтгөрүүлэх;
- өндөр чанарын баяжмал гаргах;
- урвалж бэлтгэх.

Дараах бүтээгдэхүүн өтгөрүүлэх ажиллагаанд хамрагдана:

- бутлалтаас гарсан анхдагч шлам, үндсэн хөвүүлэлтийн завсрын бүтээгдэхүүн;п
- зэргийн флотацийн баяжмал;
- дутуу баяжуулсан бүтээгдэхүүн; өндөр чанарын баяжмал

Шүүн хатаах хэсэгт дараах ажиллагаанууд явагдана:

- флотацийн бүх төрлийн баяжмал;
- баяжмал хатаалт, тээвэрлэлт, хадгалалт, ачилт;
- хатаах ажиллагаанаас гарсан хийг цэвэрлэх

Уурхайн ус таталт ба усан хангамж

Усны эх үүсвэр, нөөц, чанар:

Дархан сумын ойролцоох газрын доорхи усны орд нь III группт хамаарах ба газрын доорхи гидрогеологийн нөхцөл нь 1983 оны Москва хотын ПИНИИС төслөөр үнэлэхэд илэрсэн нөөцийг тогтоох нь хүндрэлтэй байсан байна. Газрын дор байгаа усны ай сав газруудад I. II. III гэсэн хамгаалалтын бүс тогтоож жил бүр хашилт хамгаалалтуудыг сэргээж засвар үйлчилгээг хийж байна. Дархан сумын усны ай савын цэнгэг усанд ПИНИИС химийн болон бактерлогийн бүрэн шинжилгээг гаргасан байдаг.

Бор-Өндөр УБҮ нь 2019 онд Дархан сумын нутагт “Цээлийн Булаг”-ийн талбайд газрын доорхи усны ашиглалтын хайгуулын ажлыг зохион байгуулж холбогдох төр захиргааны төв байгууллагаар нөөцийг батлуулан авсан.

Усны барилга байгууламж:

Газрын доорхи усны ордын 4 худагтай, хоёр гүний худаг нөөцөнд байхаар төлөвлөсөн. Тухайн байршилд байгаа нөөц гүний худаг ажлын худаг хоёрын хоорондын зай 25м, худаг хооронд II, III-р өргөлтийн насост станц, IV цэвэр усны станц, хадгалах нөөц савнуудтай.

Худаг, өргөлтийн станцууд, усны тоолуур /насосны хүчин чадал, марк/:

Өргөлтийн станцийг ЦНС180/170, худгуудыг ЭЦВ12-100/160 маркийн насосоор тоногдсон асаалтын систем телемеханикийн алсын удирдлагаар хангагдсан. Дарханы газрын доорхи ай савны гүний худгийн хамгийн их бууралтын усны түвшин ашиглалтын явцад 35м, динамик түвшин 25м, Буйлын ай сав дахь гүний худгийн хамгийн их бууралт 35м, харин динамик түвшин 34.0 м, газрын гадаргаас 35-40м гүнд гүний насос суурилагдсан. ПНИИС төсөлд тусгаснаар хоногт 6900м³, цагт 287.50 м³, 80л/с.

2021 оны 06 дугаар сарын 24-ны өдрийн Байгаль орчин аялал жуулчлалын яамны төрийн нарийн бичгийн даргын “Усны нөөц батлах тухай” А/108 тушаалаар Хэнтий аймгийн Дархан сумын нутаг дахь “Бор-Өндөр” УБҮ-ийн баяжуулах үйлдвэр, тосгоны унд ахуйн усан хангамжийн зориулалттай “Цээлийн булаг”-ийн газрын доорх усны ордын усны нөөцийг үйлдвэрлэлийн В зэргээр 82л/сек, С зэргээр 8 л/сек, нийт В+С зэргээр 90 л/сек Буюу 7776.0 м³ гэж тогтоосон.

Дамжуулах байгууламж /шугам сүлжээний урт, диаметр/

Дамжуулах шугам хоолойн урт 45000 м, диаметр нь D-250-300 мм, Ус хангамжийн дамжуулах хоолойг хөрснөөс хамааруулан дунджаар шаварлаг хөрсөнд $2.7+0.5=3.2$ м, элсэнд $2.9+0.5=3.4$ м. Хатуу хөрсөнд $3.8+0.5=4.3$ м. Нийт дамжуулах ган хоолойны гадаргууг битум-резенин бүрхүүлээр тусгаарлаж хийгдсэн. Дамжуулах шугамын худгууд бетонон хийцтэй хийгдсэн ба гидро ударнаас хамгаалагдсан байна.

Баяжуулах үйлдвэр

Баргилтын төмрийн хүдрийн уурхай нь 2024 онд ил уурхайн ашиглалтаар Хэнтий аймгийн Дархан сумын нутагт орших Баргилтын төмрийн ордод нийтдээ 2400 мянган тонн хүдэр олборлож 4080.0 мян м³ хөрс хуулалтын ажлыг төлөвлөсөн.

Төмрийн хүдрийг авто машинаар дундажлалын овоолгоос баяжуулах фабрикийн хүлээн авах бункер луу зөөж өгнө. Төмрийн хүдэр бэлтгэх соронзон ялгагчийн бүдүүвч жоншны хүдэр бэлтгэх, бутлах, нунтаглах техникийн бүдүүвч хоорондоо ижилхэн.

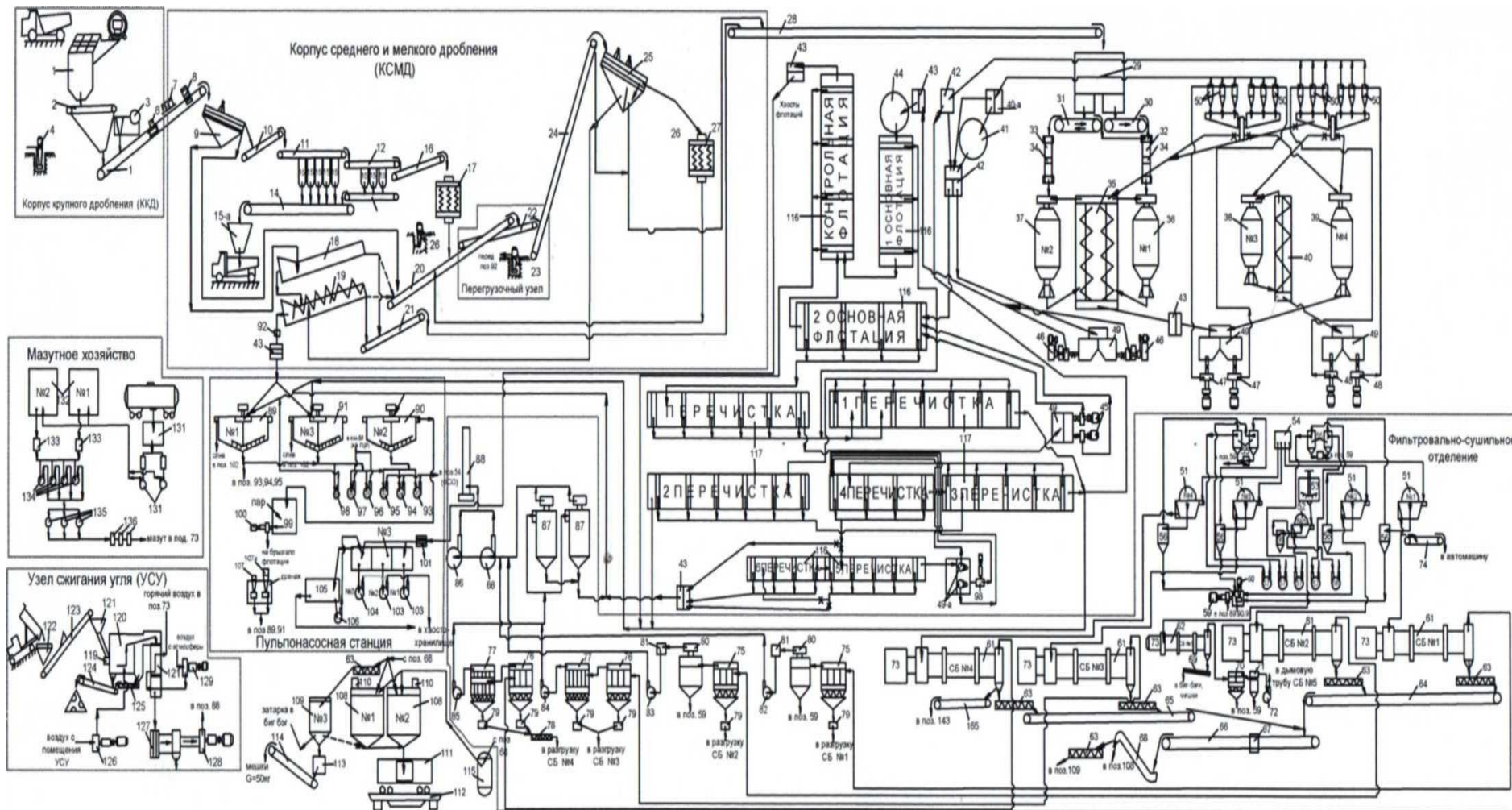
Бутлах хэсэгт бутлалтын II үе шатны туузан конвейерийн дараа хуурай соронзон ялгагч тусгайлан байрлуулсан. Хуурай соронзон ялгагч нь дамран соронзон ялгагч СТ-811 соронзон хүчдэлийн талбайн 2800 GS. Хуурай соронзон ялгагчийн хоосон чулуулаг нь туузан дамжуулагчаар дамжин шигшүүрт орж бүхэллэгийн хэмжээгээр 2 хэсэгт ангиллагдан хөвүүлэн баяжуулалтын хадгалах бункерт хураагдана. Хуурай ялгагч нь соронзлогдсон бүтээгдэхүүн ГИТ -52М нойтон шигшүүрт орно. Энэ шигшүүрт бүтээгдэхүүн -8+0мм , -16+8мм , -70+1 бмм-ээр 3 ангилагдана . -8+0мм жижиг хэсэг КСН-20 буюу мушгиа ангилагчид орно. -16+18мм дунд хэсэг №5 туузан дамжуулагчаар зөөгдөж буталсан хүдрийн бункерт орно. -70+1 бмм болох том хэсэгбутлалтын III үе шат болох конусан бутлуур КМД -1750Т орно. КМД-1750Т бутлагчаас гарсан бутлагдсан хүдэр №2 туузан дамжуургаар зөөгдөнө.

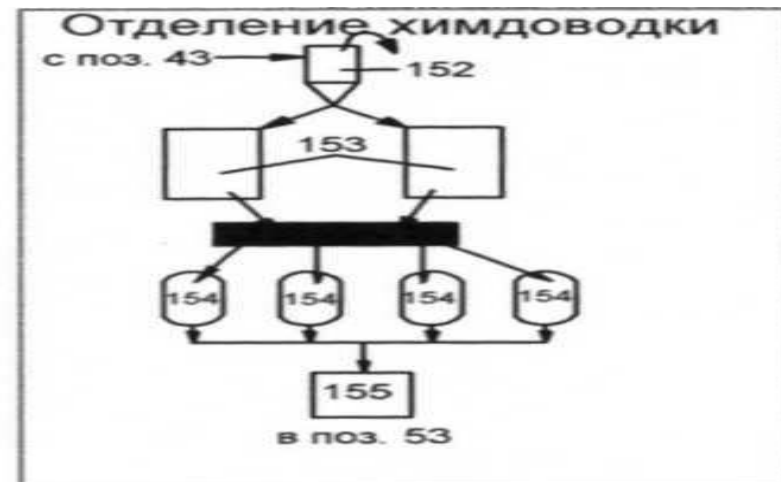
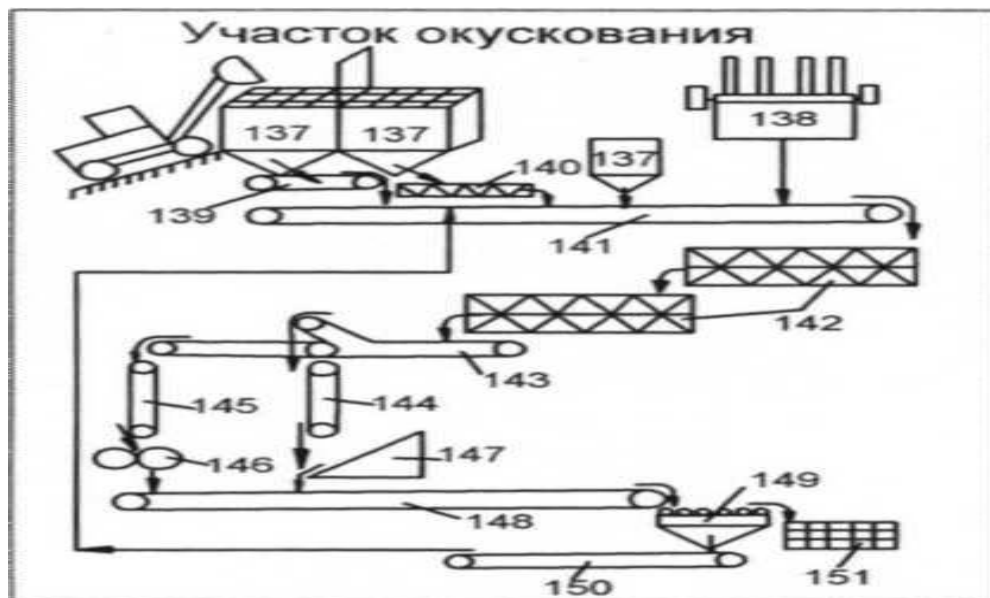
Буталсан хүдрийн бункерээс хүдрийг нунтаглалтын I үе шат МШР -3.2*3.1 бөмбөглөгт тээрэмд 2-КСН-24 мушгиа ангилагчид оруулаад битүү давтамжтайгаар

ажиллууна. 2-КСН-24 мушгиа ангилагчаас гарсан халиаг нойтон соронзон ялгагч I үе шат хагас эсэргүүцэлтэй соронзон ялгагч СТВ-1030 оруулна. СТВ-1030-ын хаягдалыг шахуургаар шахаж хяналтын ялтсан соронзон ялгагч Ф-800ЧЮ өгнө. СТВ-1030-ын баяжмалыг шахуургаар шахаж ГЦР-360 төвөөс зугтах хүчний ангилагчид өгнө. ГЦР-360-ын элсийг нунтаглалтын II үе шат тээрэмд МШР 3,2*3.1 оруулна. Өөрийн урсгалаар ирэх халиаг нойтон соронзон баяжмал II үе шатны нэгдүгээр ялгагч СТВ-1024 хүлээн авна. СТВ-102 нэгдүгээр ялгагчийн баяжмал цэвэрлэгэний хоёрдугаар ялгагч СТВ-1024 рүү орно. Нэгдүгээр, хоёрдугаар СТВ-1024 соронзон ялгагчийн хаягдалыг хяналтын соронзон ялтаст ялгагч Ф-900410-д хүлээн авна. Ялтсан соронзон ялгагчийн хаягдал нь төв хэсгийн хаягдал руу хаягдалын шахуурганы зумпфэнд өөрийн урсгалаар өгөгддөг. Төв хэсгийн хаягдал завсарийн бүтээгдэхүүн өтгөрүүлэгчийн халиа 2 нийлээд шахуургаар шахагдаж баяжуулалтын фабрикийн Хаягдлын аж ахуйд (ХАА) очино.

Хоёрдугаар СТВ-1024 соронзон ялгагчийн баяжмал өөрийн урсгалаар баяжмал өтгөрүүлэгч Ц-25 орно. Өтгөрсөн баяжмал Ц-25 өтгөрүүлэгч шахуургаар шахагдан шүүрүүлэлтийн хэсэгт битүү шүүлтүүр ДО-50Ч2,5 №1, 2, 4-т өгөгдөнө. Битүү шүүрүүлэлтийн № 2 шүүгдсэн баяжмал туузан дамжуулагчаар зөөгдөж биг бэги шуудайнд савлагдана. Битүү шүүгч № 4 шүүгдсэн баяжмал чийглэг нь 10-12% учир №4 хатаагч барабанаар дамжин хатаагдаад баяжмал бигэ бэгинд савлагдана. Савлагдсан төмрийн баяжмалаа задгай талбай дээр сэрээт ачигчаар зөөж байрлуулна. Талбайгаас шуудуутай төмрийн баяжмалаа задгай вагонд ямаан (кран) өргөгчөөр ачиж төмөр замын пүүгээр пүүлээд захиалсан хэрэглэгч рүү явуулна.

“Бор-Өндөр” УБУ-ийн баяжуулах фабрикийн тоног төхөөрөмжийн схем

“Бор-Өндөр” УБҮ-ийн Баяжуулах фабрикийн тоног төхөөрөмж

№ д/ д	Тоног төхөөрмжийн нэр			Техникийн үзүүлэлт			Тоног төхөөрөмжийн насжилт			Цахилгааны зарцуулалт		Үнэ, сая.төг	
	Төрөл	Марк	Үйлдвэр-лэсэн улс	Хэмжих нэгж	Хүчин чадал	Тоо ширхэг	Үйлдвэр-лэсэн он	Ашиглал-танд өгсөн он	Ашиг-лалтын хугацаа	Хэмжих нэгж	Хэрэгцээ т хүчин 4адал	Анхны үнэ	Үлдэгдэл үнэ
1	Бутлуур	ЩДП 0,9*1,2	ОХУ	М³/ц	160	1	1985	1986	30	кВт*ч	100	547,5	292,8
2	Бутлуур	КСД 1750Гр	ОХУ	М³/ц	160-300	1	1985	1986	30	кВт*ч	160	1,1	0
3	Бутлуур	КМД 1750Т	ОХУ	М³/ц	80-100	1	1985	1986	30	кВт*ч	160	1,1	0
4	Тэжээгч	1-15-60	ОХУ	М7ц	160	1	1985	1986	30	кВт*ч	22,7	0,5	0
5	Шигшүүр	ГИТ-42М	ОХУ	т/ц	970	1	2012	2012	2	кВт*ч	15	50,7	40,1
6	Шигшүүр	ГИТ-52М	ОХУ	т/ц	1235	1	2012	2012	2	кВт*ч	18,8	74,4	59,5
7	Ангилан ялгагч	К-14	ОХУ	М7ц	100	1	1985	1986	30	кВт*ч	75	0,7	0
8	Ангилан ялгагч	КСН-20	ОХУ	т/ц	230	1	1994	1994	20	кВт*ч	13	6,56	0
9	Туузан дамжуулга №1	ЛК	ОХУ	т/ц	150	1	1986	1986	30	кВт*ч	45	0,153	0
10	Туузан дамжуулга №2	лк	ОХУ	т/ц	280	1	1986	1986	30	кВт*ч	40	0,92	0
11	Туузан дамжуулга №3	лк	ОХУ	т/ц	280	1	1986	1986	30	кВт*ч	11	0,004	0
12	Туузан дамжуулга №4	лк	ОХУ	т/ц	280	1	1986	1986	30	кВт*ч	40	0,099	0
13	Туузан дамжуулга №5	лк	ОХУ	тц	120	1	1986	1986	30	кВт*ч	37	0,067	0
14	Туузан дамжуулга №6	лк	ОХУ	т/ц	100	1	1986	1986	30	кВт*ч	18,5	0,017	0
15	Туузан дамжуулга №7	лк	ОХУ	т/ц	100	1	1986	1986	30	кВт*ч	18,5	0,017	0
16	Туузан дамжуулга №10	лк	ОХУ	т/ц	80	1	1992	1992	22	кВт*ч	5,5	0,054	0,04

17	Туузан дамжуулга №11	лк	ОХУ	т/ц	80	1	1992	1992	22	кВт*ч	5,5	0,054	0,04
18	Туузан дамжуурга №11 ^a	лк	ОХУ	т/ц	SU	1	2002	2002	12	кВт*ч	11	0,054	0,04
19	Туузан дамжуурга №12	лк	ОХУ	т/ц	100	1	1992	1992	22	кВт*ч	15	0,054	0,04
20	Туузан дамжуурга №12 ^o	лк	ОХУ	т/ц	80	1	2002	2002	12	кВт*ч	5,5	0,075	0,05
21	Туузан дамжуурга №13	лк	ОХУ	т/ц	60	1	1992	1992	22	кВт*ч	7,5	0,075	0,05
22	Туузан дамжуурга №2 ^a	лк	ОХУ	т/ц	40	1	2004	2004	10	кВт*ч	11	0,054	0,04
23	Туузан дамжуурга №1(ФСО)	ЛК	ОХУ	т/ц	40	1	1998	1998	16	кВт*ч	7,5	0,175	0,1
24	Туузан дамжуурга №2(ФСО)	ЛК	ОХУ	т/ц	40	1	1998	1998	16	кВт*ч	7,5	0,175	0,1
25	Туузан дамжуурга №3(ФСО)	ЛК	ОХУ	т/ц	80	1	1998	1998	16	кВт*ч	15	0,275	0,18
26	Тээрэм	МШР3,2*3, 1	ОХУ	м	d-3,2; 1-3,1	2	1985	1986	30	кВт*ч	1260	85,74	0
27	Тээрэм	МШР3,2*3, 1	ОХУ	м	d-3,2; 1-3,2	1	1994	1995	20	кВт*ч	630	154,3	0
28	Тээрэм	МШР2,1*2, 2	ОХУ	м	d-2,1;1-2,2	1	1986	1987	30	кВт*ч	200	2,94	0
29	Ангилуур	2-КСН-24	ОХУ	М т/ц	d-2,4 585	1	1985	1986	30	кВт*ч	40	0,324	0
30	Баяжуулагч	РИФ-25	ОХУ	М³/мин	30	3	2009	2009	5	кВт*ч	332	2004	1054,2
31	Баяжуулагч	РИФ-8,5	ОХУ	М³/мин	10	5	2009	2009	5	кВт*ч	680	2104	803,4
32	Баяжуулагч	РИФ-3,5	ОХУ	М³/мин	2	2	2009	2009	5	кВт*ч	105	617	324,3
33	Тэжээх төхөөрөмж	пл	ОХУ	т/ц; мм	150; 1200	1	1985	1986	30	кВт*ч	44	6,33	0
34	Вакуум шүүгч	ДО 50*2,5	ОХУ	S-m2 ; D-м	50;2,5	4	1985	1986	30	кВт*ч	44,8	0,37	0
35	Өтгөрүүлэгч	Ц-25	ОХУ	м	25	3	1985	1986	30	кВт*ч	19,2	3,3	0
36	Хатаах зуух	БН-14*2,8	ОХУ	D-м; L-м	2,8;14	4	1985	1986	30	кВт*ч	360	0,16	0
37	Элсний насос	БВЛ-800/40	Украин	м	800	1	2009	2010	4	кВт*ч	212	424,4	337,3
38	Урвалж хуваарьлагч	АСПДР	Дани	л/ц	5125	1	2009	2009	5	кВт*ч	4,8	460.1	402,1

39	Гидроциклон	АНГЦЦ-ГЦ	ОХУ	ш	12	1	2009	2009	5	кВт*ч	220	667,3	630,7
40	Автоклав		Хятад	М ¹	3,2	2	2012	2012	2	кВт*ч	15	15,2	15,1
41	Насос	6/4D-АНН	Австрал и	м ³ /ц	160	2	2009	2009	5	кВт*ч	30	95,6	95,2
42	Насос	8/6E-АНН	Австрал и	м /ц	313	4	2009	2009	5	кВт*ч	220	290,7	280,1
43	Насос	8/6E-АН- GL	Австрал и	м ³ Аi	271	2	2009	2009	5	кВт*ч	74	118,6	110,2
44	Насос	65V-GPS	Австрал и	м /ц	29	8	2011	2011	3	кВт*ч	44	34	18

“Бор-Өндөр” УБҮ-ийн Бор-Өндөрийн далд уурхайн ашиглалтын техник, тоног төхөөрөмжийн жагсаалт

№ д/д	Тоног төхөөрөмжийн нэр				Хүчин чадал багтаамж		Үнэ, сая.төг		Өмчлөлийн хэлбэр	Ашиглалтын хугацаа			Цахилгааны зарцуулалт		Түлш зарцуулалт			Техникийн бэлэн байдал	ТЭЗҮ-д тусгасан асгах
	Марк	Төрөл	Загвар	Үйлдвэрлэсэн улс	Нэгж	Хэмжээ	Анхны үнэ	Үлдэгдэл үнэ		Үйлдвэрлэсэн он	Ашиглалтанд өгсөн он	Ашиглалтын хугацаа, жил	Хэмжих нэгж (квт.час)	Суурилагдсан хүчин	Хэмжих нэгж (л/мот.цаг)	Нийт ажиллах мот.цаг	Нийт зарцуулах тулшийн хэмжээ		
1	ЛПС-ЗУ	Суурин өрмийн төхөөрөмж	цооног өрөмдөх	ОХУ	мм/м	155/50	3,160357	0	Төрийн өмч	2002	2003	10	-	-	-	-	-	дунд	тийм
2	ЛПС-ЗУ	Суурин өрмийн төхөөрөмж	цооног өрөмдөх	ОХУ	мм/м	155/50	3,160357	0	Төрийн өмч	2002	2003	10	-	-	-	-	-	дунд	тийм
3	ППН-1С	Хийн ачигч машин	төмөр зам	ОХУ	м3/мин	1,25	63,93418	53,5030912	Төрийн өмч	2010	2011	10	-	-	-	-	-	муу	тийм
4	ППН-1С	Хийн ачигч машин	төмөр зам	ОХУ	м3/мин	1,25	68,05173	26,9670649	Төрийн өмч	2008	2008	10	-	-	-	-	-	муу	тийм
5	ППН-1С	Хийн ачигч машин	төмөр зам	ОХУ	м3/мин	1,25	61,12283	22,4097417	Төрийн өмч	2008	2008	10	-	-	-	-	-	муу	тийм
6	ППН-1С	Хийн ачигч машин	төмөр зам	ОХУ	м3/мин	1,25	38,93068	8,37604969	Төрийн өмч	2006	2007	10	-	-	-	-	-	муу	тийм
7	ППН-1С	Хийн ачигч машин	төмөр зам	ОХУ	м3/мин	1,25	38,93068	8,37604969	Төрийн өмч	2006	2007	10	-	-	-	-	-	муу	тийм
8	7- КР-М	Электровоз	төмөр зам	ОХУ	тн	7	178,9268	35,7627796	Төрийн өмч	2005	2007	10	кВт.цаг	66	-	-	-	дунд	тийм
9	7- КР-М	Электровоз	төмөр зам	ОХУ	тн	7	153,9515	15,3754594	Төрийн өмч	2005	2007	10	кВт.цаг	66	-	-	-	дунд	тийм
10	7КРМ1	Электровоз	төмөр зам	ОХУ	тн	7	173,1172	116,627789	Төрийн өмч	2011	2011	10	кВт.цаг	66	-	-	-	дунд	тийм
11	JCCY-2	Ачигч машин	Дугуйт ачигч	БНХАУ	м3	2	197,5028	116,836467	Төрийн өмч	2010	2010	10	-	-	9,5л/мот.цаг	1467	13941	муу	тийм
12	JCCY-2	Ачигч машин	Дугуйт ачигч	БНХАУ	м3	2	217,2597	103,216218	Төрийн өмч	2009	2009	10	-	-	9,5л/мот.цаг	453	4303	дунд	тийм
13	JKQ-10	Автосамосвал	Дугуйт	БНХАУ	тн	10	255,4081	140,463984	Төрийн өмч	2010	2010	10	-	-	9,5л/мот.цаг	590	5603	муу	тийм
14	JK.Q-10	Автосамосвал	Дугуйт	БНХАУ	тн	10	255,4081	140,463984	Төрийн өмч	2010	2010	10	-	-	9,5л/мот.цаг	1910	18152	дунд	тийм
15	CAT-980P	Погрузчик	Дугуйт ачигч	АНУ	3 м	5	536,4216	130,00976	Төрийн өмч	2007	2007	20	-	-	28,6л/мот.цаг	4118	117786	сайн	тийм
16	CAT-980F	Погрузчик	Дугуйт ачигч	АНУ	3 м	3,8	226,2581	56,48193	Төрийн өмч	1994	1994	20	-	-	28,6л/мот.цаг	1663	47568	дунд	тийм
17	LW-540F	Погрузчик	Дугуйт ачигч	Хятад	3 м	3	43,0542	1,1106	Төрийн өмч	2004	2004	10	-	-	15л/мот.1Ш1	1663	24615	муу	тийм
18	SL-50W №1	Погрузчик	Дмлит ачигч	Хятад	3 м	3	60,5133	42,5565	Төрийн өмч	2010	2010	10	-	-	15л/мот.цаг	3802	58758	дунд	тийм
19	SL-50W №2	Погрузчик	Дмуйт ачигч	Хятад	3 м	3	97,2401	95,9624	Төрийн өмч	2014	2014	10	-	-	15л/мот.цаг	2402	36122	сайн	тийм

20	T-170	Бульдозер	Өрөө явагч	ОХУ	м.х	170	27,0525	0	Төрийн өмч	1993	1994	20	-	-	8,4л/мот цаг	882	7409	муу	тийм
21	ТЭМ12-72	Тепловоз	Өрөө явагч	ОХУ	л.с	1200	999,6922	683,5469	Төрийн өмч	1986	1986	20	-	-	16,7л/мот цаг	2246	37515	сайн	тийм
22	Комацу	Өөрөө буулгагч	HD325	Япон	тн	32,5	318,402	86,3265831	Төрийн өмч	1998	1998	16	-	-	130л/ 100 км	3000	70056	дунд	тийм
23	Комацу	Өөрөө буулгагч	HD325	Япон	тн	32,5	205,958	4,13364852	Төрийн өмч	1998	1998	16	-	-	130л/ ЮОкм	3000	70056	дунд	тийм
24	БелАЗ	Өөрөө буулгагч	7540	Беларусь	тн	30	170,5761	63,6728664	Төрийн өмч	2008	2008	6	-	-	142.4л/ ЮОкм	3000	125000	дунд	тийм
25	БелАЗ	Өөрөө буулгагч	7540	Беларусь	тн	30	142,5197	17,4643893	Төрийн өмч	2005	2005	9	-	-	142.4л/ ЮОкм	3000	125000	дунд	тийм
26	БелАЗ	Өөрөө буулгагч	7540	Беларусь	тн	30	213,9142	95,3737844	Төрийн өмч	2008	2009	5	-	-	142.4л/ ЮОкм	3000	125000	дунд	тийм
27	БелАЗ	Өөрөө буулгагч	7522	Беларусь	тн	27	170,9675	84,3272803	Төрийн өмч	2008	2009	5	-	-	142.4л/ ЮОкм	3000	125000	дунд	тийм
28	ХОВО	Өөрөө буулгагч	3257	Хятад	тн	20	48,40166	16,5596499	Төрийн өмч	2007	2008	6	-	-	38л/ ЮОкм	4320	68000	дунд	тийм
29	ХОВО	Өөрөө буулгагч	3257	Хятад	тн	20	48,40166	16,5728998	Төрийн өмч	2007	2008	6	-	-	38л/ ЮОкм	4320	68000	дунд	тийм
30	хово	Өөрөө буулгагч	3257	Хятад	тн	20	48,40166	16,5596499	Төрийн өмч	2007	2008	6	-	-	38л/ ЮОкм	4320	68000	дунд	тийм
31	хово	Өөрөө буулгагч	3257	Хятад	тн	20	53,54663	18,7366644	Төрийн өмч	2007	2008	6	-	-	38л/ ЮОкм	4320	68000	дунд	тийм
32	хово	Өөрөө буулгагч	3257	Хятад	тн	20	53,54663	18,7366644	Төрийн өмч	2007	2008	6	-	-	38л/ ЮОкм	4320	68000	дунд	тийм
33	хово	Өөрөө буулгагч	3257	Хятад	тн	20	55,04663	16,3366473	Төрийн өмч	2007	2008	6	-	-	38л/ ЮОкм	4320	68000	дунд	тийм
34	хово	Өөрөө буулгагч	3257	Хятад	тн	20	53,54663	18,736662	Төрийн өмч	2007	2008	6	-	-	38л/ ЮОкм	4320	68000	дунд	тийм
35	хово	Өөрөө буулгагч	3257	Хятад	тн	20	62,27028	43,0079161	Төрийн өмч	2011	2011	3	-	-	38л/ 100 км	4320	68000	сайн	тийм
36	хово	Өөрөө буулгагч	3257	Хятад	тн	20	62,27028	43,0079161	Төрийн өмч	2011	2011	3	-	-	38л/ 100 км	4320	68000	сайн	тийм
37	хово	Өөрөө буулгагч	3257	Хятад	тн	20	62,27028	43,0079161	Төрийн өмч	2011	2011	3	-	-	38л/ 100 км	4320	68000	сайн	тийм
38	хово	Өөрөө буулгагч	3257	Хятад	тн	20	62,27028	43,0079161	Төрийн өмч	2011	2011	3	-	-	38л/ ЮОкм	4320	68000	сайн	тийм
39	хово	Өөрөө буулгагч	3257	Хятад	тн	20	62,27028	43,0079161	Төрийн өмч	2011	2011	3	-	-	38л/ 100 км	4320	68000	сайн	тийм
40	ХОВО	Өөрөө буулгагч	3257	Хятад	тн	20	62,27028	43,0079161	Төрийн өмч	2011	2011	3	-	-	38л/ ЮОкм	4320	68000	сайн	тийм
41	ХОВО	Өөрөө буулгагч	3257	Хятад	тн	20	62,27028	43,0079161	Төрийн өмч	2011	2011	3	-	-	38л/ ЮОкм	4320	68000	сайн	тийм
42	хово	Өөрөө буулгагч	3257	Хятад	тн	20	67,05026	55,3366637	Төрийн өмч	2012	2012	2	-	-	38л/ ЮОкм	4320	68000	сайн	тийм
43	ХОВО	Өөрөө буулгагч	3257	Хятад	тн	20	67,05026	55,3366637	Төрийн өмч	2012	2012	2	-	-	38л/ ЮОкм	4320	68000	сайн	тийм

44	ХОВО	Өөрөө буулгагч	3257	Хятад	тн	20	67,05026	55,3366637	Төрийн өмч	2012	2012	2	-	-	38л/ ЮОкм	4320	68000	сайн	тийм
45	ХОВО	Өөрөө буулгагч	3257	Хятад	тн	20	67,05026	55,3366637	Төрийн өмч	2012	2012	2	-	-	38л/ ЮОкм	4320	68000	сайн	тийм
46	КамАЗ- 53512	Автокран	КС-55713- 1К	ОХУ	тн	25	137,8466	36,8930786	Төрийн өмч	2007	2007	7	-	-	47л/ ЮОкм,	2112	11280	дунд	тийм
47	КрАЗ-256	Автокран	КС-4561А	ОХУ	тн	17	1,130435	0,04368485	Төрийн өмч	1984	1990	24	-	-	59л/ ЮОкм,	2112	14160	дунд	тийм
48	Зил-130	Автовышка	АГП-22	ОХУ	КГ	300	16,11282	0	Төрийн өмч	2003	2003	11	-	-	40,2л/ ЮОкм,	2112	10353	дунд	тийм
49	Зил-130	ТМ тээвэрэлч	ачааны	ОХУ	тн	5	48,5	36,64	Төрийн өмч	2007	2007	7	-	-	40,2л/ ЮОкм,	3600	45000	сайн	тийм

2. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛӨЛ

Голлох сөрөг нөлөөлөл

I. Хөрсний элэгдэл-эвдрэл бохирдол

Бор-Өндөр, Адагийн хайлуур жоншны бүлэг ордод хүдрийн биетийн байршил, орших гүн, ордын төрөл, нөөцийн хэмжээ зэргээс хамаарч ил ба далд аргыг хослуулах замаар олборлолт явуулж ирсэн.

Хөрс хуулалт уурхайн малталтаар газрын хэвлийд томоохон орон зай үүсэхийн сацуу ойр орчмын харьцангуй тэгшхэн газруудад үржил шимт хөрс, хурдас чулуулгийн овоолгууд байгуулж, хүдэр тээвэрлэлтээр хөрс зурваслан ургамалгүй болж нүцгэрэн элэгдэж эвдэрсэн. Цаашлаад уурхай үйлдвэрийн ажлын бүсэд ачиж буулгах, ялгах зэрэг үйл ажиллагаанд хөрс дундаас хүчтэй эвдрэлд орсон байна.

2008-2015 онд уурхайн малталт, овоолго байгуулах, уурхайн ашиглалтаар эвдрэлд орсон талбайн нийт хэмжээ Бор-Өндөрийн ордод 268,98 га, Адагийн ордод 74,91 га байна. Энд хатуу хог хаягдлаар бохирдсон, хаягдлын сан дор орсон талбай, тоосонд дундаас хүчтэй өртсөн талбайг хамааруулж авч үзээгүй болно.

Хаягдлын сангийн зүүн талаар далангийн биртүүдийг өндөрлөх ажил хийгдээгүй олон жил болж байгаа нь элс хийсч хунгарласаар даланг давж овоорсон, сангийн хуурай гадаргуугаас хийсэх элс салхины зонхилох чиглэл дагуу зүүн урагш хамгийн их талбайд хийсэн тархахын зэрэгцээ сангийн өмнө талын ухааг даван дэнж дэвсгэ дээгүүр хөрс жигд зузаантайгаар элсээр хучигдсан байна. Хаягдлын сангийн талбайн төв хэсгийг эс тооцвоос өмнө, зүүн болон баруун хэсэгт булинга хатаж хуурайшсанаас тоосны томоохон эх үүсвэр болсоор байна.

Хаягдлын санд 148,07 га талбай хамрагдахаас гадна хаягдлын сангаас хийсэх тоосонцор элсэнд янз бүрийн зузаантайгаар дарагдсан, хучигдсан, бүрхэгдсэн талбайн хэмжээ 1956,5 га байна.

Бор-Өндөр УБҮ нь 2020 онд хаягдлын даланг сайжруулан өндөрлөх ажлыг гүйцэтгэсэн. Иймд ирэх онуудад элс хийсч хунгарлах даланг давах зэрэг эрсдэл үүсэхгүй байх үүднээс тус талбайн салхин дээд талд нь мод тарих ажлыг ирэх оноос эрчимжүүлэхээр төлөвлөж байна. Одоогоор нийт 15000 ширхэг мод тарьсан.

Дүгнэлт:

Бор-Өндөрийн уурхай орчмын хөрсний дээжид хийсэн лаборторийн шинжилгээний дүнгээс үзэхэд хортой химийн элементүүд болох хар тугалга (Pb), кадмий (Cd), хром (Cr), никель (Ni), цайрын (Zn) агуулга нь энэ хавь газарт нийтлэг элсэнцэр ширхэгийн бүрэлдэхүүнтэй хөрсний Үндэсний стандартын (MNS 5850:2008) зөвшөөрөгдөх агууламжийн хэмжээнд хүрээгүй, бага тоон үзүүлэлтээр илэрч байгаа нь эдгээр органик биш бохирдуулагч элементээр хөрс бохирдоогүй болохыг харуулж байна.

Харин УБҮ-ийн хашаан доторх бохирдсон хөрсний зарим дээжинд хийсэн шинжилгээний дүнгээс үзвэл хүлцэх хэмжээнээс хар тугалга 2,3 дахин, кадмий 1,4 дахин их бохирдолттой гарч байна.

Хаягдлын сангийн урдуур үргэлжлэх ухаагийн орой буюу дэнж дэвсэг газраар тогтворжсон сайргархаг элсэнцэр хүрэн хөрсний гадарга дээр усан сангийн захаас хийсч тогтсон хучаас элсэн дахь хар тугалга (55,3-57,7 мг/кг), кадмийн агуулга (1,01 мг/кг) буюу хүлцэх агууламжаас бага зэрэг давсан тоон үзүүлэлттэй байгаа нь уурхайн хаягдлын санд тунасан тоосонцор элсээр хөрс бохирдож эхэлж байгаагийн илрэл болно.

II. Агаарын бохирдол

Уулын баяжуулах үйлдвэр, одоо ашиглалт явуулж байгаа далд уурхайн ашиглалтаас агаарт хамгийн их нөлөөлөл үзүүлж байгаа объект бол тунгаан цэвэршүүлэх замаар эргэлтээр ашиглаж байгаа хаягдлын санд нийлүүлж буй технологийн шингэн хаягдал болно.

Хаягдлын сангийн гадаргуу байнгын чийгтэй байх боломжгүйгээс тэнд хуримтландсан лаг шавар хатаж, тоосонцор элс хийсэн тархах эх үүсвэр болсоор олон арван жил болж байна. Хаягдлын сангийн талбайн тоос босох хуурай хэсгийн талбай жил жилээр улам бүр нэмэгдэн нарийн ширхэгтэй элс шороо салхины зонхилор чиглэл дагуу зүүн, зүүн урагш, урагш хийссээр нутгийн малын бэлчээрт үүсмэл цөлжилтийг бий болгоод байна.

Бор-Өндөр УБҮ нь 2023 онд Дулааны станц, Баяжуулах фабрик цехүүдэд тус бүрд нь БОНБНУ хийлгэж сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлэхээр ажиллаж байна.

Дүгнэлт:

Тоосны агууламж тодорхойлох хэмжилтийг УБҮ-ийн хамгийн тоостой цех дамжлагууд, үйлдвэрийн гадаа ажлын бүс, хүдэр тээвэрлэлтийн зам, далд уурхай, үйлдвэрийн хаягдлын сан, вагон буулгах ачих талбай зэрэг нийт 12 цэгт хийсэн.

УБҮ-ийн том, дунд, бага бутлуурын оролт, гаралт дээр 2,07-54,8 мг/м³ байгаа нь хүлцэх хэмжээнээс 20,7-548,8 дахин их байна.

Үйлдвэрийн харьцангуй бага тоосны бохирдолттой гэж хэлж болох баяжуулах болон үйдвэрийн эцсийн бүтээгдэхүүн савлах цех хэсгүүд дээр тоосны агууламж 0,488-0,798 мг/м³ байгаа нь хүлцэх хэмжээнээс 4,9-8,0 дахин их байна. Иймээс УБҮ-ийн үндсэн цех дамжлагууд нийтдээ тоосны бохирдолттой гэж хэлж болно.

УБҮ-ийн хаягдлын сан орчимд салхи тогтуун үед хийсэн хэмжилтээс харвал тоосны агууламж 0,461 мг/м³ байгаа нь хүлцэх хэмжээнээс 4,6 дахин их байна. Хаягдлын сан бол тоосны томоохон эх үүсвэрийн хувьд байнгын тоосролттой төдийгүй, тоосны хөрсөн буух, тархалтын зон жилээс жилд тэлсээр байна.

III. Гадаргын ба газрын доорх ус

Гадаргын ус

Адаг, Бор-Өндөрийн хайлуур жоншны орд орчмын талбай нь Төв азийн гадагш урсацгүй ай савд хамаарах бөгөөд Хэнтийн нурууны салбар уулс Сүмбэр, Чойрын богд, Сансар уулсын усны хагалбараар зааглагдана. Бор-Өндөрт 1982, Адагт 1987 оноос хойш 30-аад жилд хайлуур жоншны олборлох үйл ажиллагаа явагдаж байна. Энэ бүс нутаг гадаргын байнгын урсацгүй, хуурай хээрийн бүсэд хамаарна. Өвөл хуримтлагдсан цас

хайлах, зуны аадар бороо орох үеэр олон тооны хуурай сайраар түр зуурын үер ажиглагдана.

Адагийн уурхай нь уул, толгодийн оройд байрлах учир хур борооны үерт автохааргүй юм. Харин Адагийн ордыг дахин ашиглавал ашиглах явцад гарч байгаа тоос шороо Бор-Өндөрийн УБҮ-ийн чиглэлд салхины урсгалаар туугдан хөрс, агаарыг бохирдуулж сумын төвийн оршин суугчид болон орчны экологийн байдалд сөрөг нөлөө үзүүлэхээр байна.

Бор-Өндөрийн баяжуулах үйлдвэр өөрийн хүч хөрөнгөөр сайрын гулдрилиг нийтэд нь хаасан шороон далан хийж, борооны үерийн усыг үйлдвэрлэл явуулж байгаа талбайгаас зайлуулах гидротехникийн арга хэмжээ авсан байдаг.

Газрын доорх ус

Хоорондоо 13 км орчим зайтай орших Бор-Өндөр, Адагийн хайлуур жоншны орд орчмын талбай нь усзүйн хувьд газар доорх усны нөөц зонхилсон Умард говийн гүвээт халхын дундад тал сав газар болон Хэрлэн голын ай сав газрын зааг дээр оршдог.

Энэхүү сав газарт ашиглах бололцоотой газар доорх усны нөөц гэдэг нь олон жилийн туршид хуримтлагдсан нөхөн тэжээгддэггүй газар доорх усны нөөцөөс бүрддэг гидрогеологийн мужлалын 3-р эрэмбийн гидрогеологийн массивд хуримтлагдсан бөгөөд үндсэндээ Монгол орны хээрийн бүсэд оршдог учраас энд жилд унах хур тунадас багавтар бөгөөд ууршилт унах хур тундасаас даруй давдаг байна. Өөрөөр хэлбэл, энд гадаргын усан сүлжээ муутай бөгөөд ихэвчлэн газар доорх ус тархсан байдаг.

Бор-Өндөрийн УБҮ-ийн хэсэгт геологи хайгуулын судалгааны үе шатаас эхлэн өнөөг хүртэлх (1980-2020) ашиглалтын олон жилийн хугацаанд хүдэр олборлолт, баяжуулалтын технологийн онцог, уулын ажлын цар хүрээнээс хамаарч, хүрээлэн буй байгаль орчиндоо зохисгүй нөлөө үзүүлэх урьдчилсан бодит байдлууд гидрогеологи, инженер-геологийн нөхцлийн талаасаа бүрдсэн байна. Эдгээр нөхцлүүд нь газар доорх усны гидродинамикийн зүй тогтлуудтай уялдаж үүсдэг онцлогтой. Ялангуяа гүний далд уурхайд хүдэр олборлолтын үеийн тэсэлгээ, ордын усыг шүүрүүлэн зайлуулах болон хүдэр баяжуулах технологи, үйлдвэрийн шингэн хаягдлын сан зэрэг техноген үйл явцын үр дүнд бий болсон байгаль орчны зохисгүй өөрчлөлт нь дараах байдлаар илэрч байна.

1. Уурхайн ашиглалтын үед гүний усыг гадагш их хэмжээгээр шүүрүүлсний улмаас газрын доорх усны байгалийн статик нөөц барагдаж, хамрагдах талбайн хэмжээндээ газрын чийг хатаж, агааржилтын бүс хуурайшсан.
2. Агааржилтын бүсээр дамжин үүсдэг гадаргын ба газрын доорх усны харилцан холбоо шүтэлцээний горимд үндсэн өөрчлөлт орсон.
3. Уулын цуллагт геостатик ба гидростатик даралт өөрчлөгдөж, хөрсний усны шүүрэлтийн градиент алдагдсаныг үндсэн чулуулгийг хучиж тогтсон сэвсгэр хурдсанд суффозын үзэгдэл явагдаж, хөрсний суулт (просадка) хотойлт УБҮ-ийн захиргааны байрын баруун, баруун хойд хэсэгт үүссэн.
4. Газрын доорх усны байгалийн түвшингийн байрлалд эрс өөрчлөлт орж, нилээд талбайд газрын доорх усны түвшингийн бууралт хүнхээл үүссэн бөгөөд үүний төв цэгтээ усны түвшингийн бууралт гадаргуугаас доош 240-250м-ийн гүнд тогтоогдож байна. Энэ нь газар доорх усны хөдөлгөөний байгалийн төрх горим үндсэндээ өөрчлөгдсөнийг харуулна. баяжуулах фабрикийн технологид

хэрэглэгдэж буй шүүрлийн ус нь микроэлементийн агуулга 2015 онд 2008 оны үеийнхтэй ойролцоо, усны эрдэсжилт 1999 оныхоос бага буюу 447мг/л байгаа нь гадаргуугаас доош нэвчин ан цавын усанд нөлөөлөх хүчин зүйл алга байгааг илтгэнэ. Өөрөөр хэлбэл хаягдлын сан зэрэг гүний ус бохирдуулах байгууламжийн ёроол шавар лагаар хучигдсан нь бохирдол доош шүүрэх боломжгүй болгожээ.

IV. Ургамлан нөмрөгийн өөрчлөлт, амьтны аймагт нөлөөлөх хүчин зүйлс

Ургамлан нөмрөг:

Төслийн талбай орчмын газар нутгийн ургамалжил байгалийн дулаарал, хуурайшлаас гадна 30 гаруй жил явагдаж байгаа уул уурхайн үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаа, жилээс жилд энд суурьшил нэмэгдэж байгаа зэргээс багаас хүчтэй талхлагдалтад орж, бодит өөрчлөлт, сөрөг үр дагавар гараад байна.

Үйлдвэрийн хаягдлын сангаас хийсэх тоосонцор элс 1956,45 га талбайг янз бүрийн зузаантайгаар хучаад байна. Хаягдлын сангаас зүүн, зүүн урагш, урд талаар 652,15 га талбайн ургамал нөмрөг гадаргуугийн хотгор гүдгэрээс хамаарч 25-10 см, зарим газартаа үүнээс ч илүү зузаантайгаар элсэнд бүрэн хучигдсан. Ийнхүү хаягдлын сангаас хийсэх тоосны хамрах талбай, ургамлан нөмрөгийг бүрхэх зузаан улам ихэсч байна.

Түүнчлэн хөрс хуулалт, хөрс сулралт, олборлолт, овоолго байгуулах, хүдэр тээвэрлэлт, баяжуулах үйлдвэрийн технологи ажиллагаанаас үүссэн агаар дахь тоос шороо нь орчны хөрс ургамал дээр харилцан адилгүй зайнд бууж, ургамлын бүрхэвчийг нимгэн үеэр тоос бүрж, ургамлын бодисын солилцоо болох фотосинтез тодорхой түвшинд зогсонги байдалд орон ургамал сийрэг, давжаа болох тал ажиглагдаж байна.

Амьтны аймаг:

Бор-Өндөр сумын төв, Бор-Өндөрийн уулын баяжуулах үйлдвэр, Адаг, Бор-Өндөрийн уурхайн орчны зэрлэг хөхтөн амьтдын нүүдэл, хөдөлгөөнд саад болох, махан идэшт амьтдын дэлгэц нутаг тасарч хумигдана. Үүнтэй дасан зохицох амьтдын хоногийн идэвх нь шөнийн цагаар үргэлжилнэ.

Улаан овооны Адаг уул нь Чойрын Богд уулаас аргал нүүдэллэх коридор нутаг бөгөөд Адагийн хайлуур жоншны бүлэг ордын ашиглалтаар үүсч буй уурхайн малталтууд ба гадаад овоолгууд нь энэ замыг хумих, цаашид ашиглалт идэвхжсэнээр аргалын нүүдэл хөдөлгөөн тасрах нөхцөл бүрдэж болно.

Уурхайн ашиглалтын явцад энэ орчинд байгаа бусад хөхтөн амьтдын амьдрах орчин өөрчлөгдөх, идэш тэжээл ховордох, үхэж үрэгдэх, дайжих зэрэг хүний үйл ажиллагаатай холбогдсон шууд болон дам нөлөөлөл тодорхой хэмжээгээр бий болсон. Цаашид ч бий болно.

Хөрс чулуулгийн овоолго байгуулах, хүдэр тээвэрлэх зэрэг машин техникийн хөдөлгөөнөөр олон салаа зам үүсэх зэргээс ургамал нөмрөг талхлагдаж, хөрсний эвдрэл үүсч, улмаар тэр хэсгийн байгалийн тэнцвэр алдагдан амьтад нэн ялангяа хөрсний бичил амьтдад үзүүлэх нөлөө ихэсч байна.

Дээрх нөлөөлөл нь томоохон хөхтөн амьтдад шууд нөлөө үзүүлэх ба мэрэгч, шувуу, хоёр нутагтан, мөлхөгч, хавьжийн бүлгэмдэлд дам нөлөөлөлтэй байна. Зүйлийн

бүрдлийн хомсдол, тоо толгойн бууралт зэрэг шууд мэдэгдэхүйц сөрөг нөлөөлөл ашиглалтын үед огцом илрэхгүй.

3. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТУХАЙН ЖИЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ

Бор-Өндөр MV-000174 тоот тусгай зөвшөөрөлтэй талбайн Байгаль орчны менежментийн 2024 оны төлөвлөгөөний биелэлт				
ДД/д	Үзүүлэлт	Төлөвлөсөн ажил	Гүйцэтгэл	/сая.төг/
1	I. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	Агаар		
		Уурхайн ам орчимд болон тээврийн гол замыг чийгшүүлэх,услах, дагтаршуулах	Зам ашиглалтын хяналтаар шаардлагатай газруудад тоосжилтоос сэргийлж 7 хоногт 3-4 удаа усалгаа хийж, хэсэгчлэн зам засах ажлыг хийсэн.	Үйл ажиллагааны зардалд орсон.
		Жил бүрийн орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн дагуу агаар, орчин дахь тоосны хэмжээг тодорхойлж, өөрчлөлтийг хянан, хариу арга хэмжээ авах	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн хүрээнд 1 дэх удаагийн дээжлэлтийг “Эко Эстимэйт” ХХК-тай 2024 оны 07 дугаар сарын 01-ний өдрийн “Байгаль орчны хяналт шинжилгээний ажил гүйцэтгэх гэрээ”-ний хүрээнд агаарын хэмжилтийг 18цэгээс авсан. 2 дах удаагийн дээжлэлтийг “Эко Эстимэйт” ХХК-тай 2024 оны 09 дүгээр сарын 11-ний өдрийн “Байгаль орчны хяналт шинжилгээний ажил гүйцэтгэх гэрээ”-ний хүрээнд агаарын хэмжилтийг 18цэгээс авсан. Уг шинжилгээний хариуг үндэслэн Эрүүл ахуйн улсын байцаагчийн дүгнэлт гаргуулсан.	
		Ууршилт явагдахыг багасгахын тулд хаягдлын санд хөвөгч бөмбөг ашиглан бүрхүүл үүсгэх		
		Төсөлд хэрэглэгдэж буй тээврийн хэрэгслүүдэд оношлогоог тогтмол хийлгэж, тэдгээрт засвар үйлчилгээ хийж, түлшний зарцуулалтын үр ашгийг нэмэгдүүлэх		
		Гүний уурхайн тэсэлгээ, хүдэр олборлох явцад үүсэх тоосыг намжаасны дараа хүмүүсийг ажиллуулах	Гүний уурхайн тэсэлгээ, хүдэр олборлох явцад үүсэх тоос, хорт бодис намжаасны дараа буюу УБҮ-ийн аврах ангийн алба хаагч нар 1-2 цагийн дараа орж хяналт	

			шалгалт хийсний дараа ажилчдыг ажиллуулдаг.	
		Төсөл хэрэгжих талбайн гадна болон дотор талд тоосжилтын төвшин болон ширхэглэлийн бүрэлдэхүүн хэсгүүдийг хянах цэг байгуулах	Орчны хяналт шинжилгээ хөтөлбөрийн дагуу тоосжилтын төвшин хэмжих 7 цэг хяналт тавьж хэмжин ажилласан..	
		Зам дагуу болон уурхайн малталтуудын орчмын эвдэрсэн хөрсийг дүүргэлт хийн тэгшлэх, ойр хавийг хог хаягдлыг цэвэрлэх	Уурхайн ойр орчимд суулт үүссэн болон эвдэрсэн газруудад пород болон шимт хөрс ашиглан тэгшлэх арга хэмжээг авч ажилладаг. Сар бүр цэвэрлэгээг тогтмол хийдэг. Сумын ЗДТГ болон төр захиргааны байгууллагаас ирж байгаа зөвлөмжийн дагуу цэвэрлэгээ, ариутгал халдваргүйжүүлэлтийг хийж ажилладаг.	
		Хөрс		
		Тоосжилт гаргахгүй байх үүднээс ачаалал ихтэй замуудыг услах	Замыг тогтоосон хуваарийн дагуу 7 хоногт 4 удаа, зарим тохиолдолд өдөр бүр усалгаа хийгддэг.	Үйл ажиллагааны зардалд орсон.
		Машин механизмын шатах тослох материал хадгалах ашиглах дүрэм журмыг чанд сахих	Ажилчидыг ээлжинд гарахын өмнө аюулгүй ажиллагааны зааварчилгааг танилцуулдаг. Норм стандартын дагуу хадгалах, ашиглах ХАБЭА-ийн зөвлөмжийг мөрдөн ажилладаг. Мөн ашигласан шатах тослох материалыг тусгай зориулалтын түр хадгалах агуулахад хадгалж тусгай зөвшөөрөлтэй аж ахуйн нэгжид нийлүүлэн ажилладаг.	
		Ус		
		Зөөврийн усыг ангилан нөөцлөх шаардлага хангасан савтай байх / Унд ахуйд болон зам усалгаанд тусдаа нөөцлүүр савтай байх /	-Унд ахуйн 4*2000 нөөцлүүр савтай -Зам усалгаа хийх 2-10 тонны 3 машинтай. Хуваарийн дагуу усалгаа хийх үед УБҮ-ийн технологийн ус дамжуулах системээс ус авч усалгааг хийдэг.	Үйл ажиллагааны зардалд орсон.
		Ус нөөцлөх савны эрүүл ахуйн байдалд онцгой хяналт тавьж ажиллах	УБҮ-ийн Эрүүл ахуйч мэргэжилтэний зөвлөмж зааврын дагуу Усны нөөцлөх савыг жилд 1 удаа ариутгал халдваргүйжүүлэлтийг хийдэг.	

		Төслийн талбай, нөлөөллийн бүс орчмын ард иргэдийн унд ахуйн хэрэгцээний усны чанарт хяналт тавьж ажиллах.	Бор-Өндөр сумын иргэдийн унд ахуйн ус ашиглалтан дээр Бор-Өндөр УБҮ-ийн дулааны станц Хэнтий аймгийн эрүүл мэндийн газрын улсын байцаагчаар жилд 2 удаа 8 цэгээс усны дээжид 19 үзүүлэлт бүхий шинжилгээ хийлгэсэн бөгөөд ноцтой нөлөөлөл илрээгүй болно. /Шинжилгээний хариу хавсаргав/. Мөн нөлөөллийн бүс орчмын иргэдийн унд ахуйн уст цэгүүдээс Орчны хяналт шинжилгээ хөтөлбөрийн хүрээнд “Эко Эстимейт” ХХК-аар жилд 2 удаа усны дэлгэрэнгүй шинжилгээ хийлгэн ажилласан /Гэрээ болон шинжилгээний хариу хавсаргав/.	
		Ургамал, амьтан бусад		
		Ургамлан бүрхэвч үүсэхэд нөлөө бүхий бут сөөг болох Хайлаас, харгана, тавилгана, нохойн хошуу зэргийг бөөнөөр буюу бүлэглэж суулгах зэргээр хослон тарих	“Бор-Өндөр” УБҮ-ийн уул уурхайн нөлөөлөл бүхий талбайд жимсний мод тариалаагүй бөгөөд ногоон байгууламж болон дүйцүүлэн хамгаалах талбай нь хайлаас, шар хуайс, улиас зэрэг 21000 ширхэг моднуудыг 2024 оны 5 сард бүлэглэн тарьсан. Мөн 2024 оны 10 сард 2022 онд хүлэмжинд үрээр тарьж бойжуулсан 1500 ширхэг агч модыг гарган нөхөн тарилт хийсэн. Ургалт-90%	Үйл ажиллагааны зардалд орсон.
		Төслийн талбай түүний ойр орчмын хогийн цэг дээр амьтан тэжээл хайж ирэх орогнох, үүрлэх нөхцөл үүсгэхгүй байх, ахуйн ба үйлдвэрийн хог хаягдлаас мал амьтан хордож болзошгүй учир үүнээс сэргийлж хог хаягдлыг ангилан зориулалтын битүү саванд байршуулах хэрэгтэй	- Хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь ангилан ялгаж “БОР-ӨНДӨР ХОТ ТОХИЖИЛТ ОНТҮГ-тай 2024 оны 03 сарын 27-ны өдрийн ВУ-2024-04-09 тоот гэрээ байгуулан дахивар болон хог хаягдлын цэг рүү 7 хоногт 4 удаа ачиж зайлуулж байна. Мөн аюултай хог хаягдлыг тусгай зөвшөөрөл бүхий аж ахуйн нэгж байгууллагуудад зориулалтын дагуу нийлүүлэлт	

			хийдэг. Мөн УБҮ-ийн төслийн талбайг бэлчээрийн мал, ан амьтан орохоос сэргийлж тойруулан хашаажуулсан. Шаардлагатай тохиолдолд нэмэлтээр тавих, засварлах ажлыг зохион байгуулан ажиллаж байна.	
2	II. Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	Бор-Өндөр УБҮ-ийн MV-000174 тусгай зөвшөөрөлтэй талбайн гадна, тосгон хүрэх ЗАМЫН УРД хэсэгт ногоон байгууламж байгуулах ажлыг үргэлжлүүлнэ. /уурхайн нөлөөллийн бүс бөгөөд нэг экосистемтэй болно. Тус талбайд 10000 ширхэг Хайлаас, Агч модны суулгац тариална.	Бор-Өндөр УБҮ-ийн замын урд талын хэсэг дэх ногоон байгууламжид нийт 8 га талбайд 21000 ширхэг “Хайлаас, Шар хуайс, Улиас, 1500 Агч зэрэг модны суулгацуудыг тарьж ургуулсан. Уг ажлыг Бор-Өндөр сумын ЗДТГ болон сайн дурын байгууллага, иргэдтэй хамтран гүйцэтгэсэн болно. Мөн Хэнтий аймгийн Батшрээт сумд 20 га-д 40000 ширхэг шилмүүст модны тарьцаар ойжуулалт хийв.	66,0
		Бор-Өндөр УБҮ-ийн Баяжуулах фабрик, ХАЯГДЛЫН АЖ АХУЙН хэсэг дэх, ногоон байгууламжид 1000 ширхэг хайлаас мод тариална.	Бор-Өндөр УБҮ-ийн Баяжуулах фабрик, ХАЯГДЛЫН АЖ АХУЙН хэсэг дэх, ногоон байгууламжид 5000 ширхэг хайлаас, шар хуайс, зэрэг моднуудыг бүлэглэн хамгаалах зурвас үүсгэн тариалсан. Ургалт-100%	
3	III.Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө	Уурхайн нөлөөллийн бүсэд малчин өрх байхгүй бөгөөд тухайн жилд холбогдох асуудлаар ямар нэгэн зөрчил болон өргөдөл гомдол гарсан тохиолдолд хууль, журмын дагуу шийдвэрлэнэ.	Энэхүү асуудлаар ямар нэгэн өргөдөл, гомдол гараагүй. /Гарсан тохиолдолд холбогдох журмын дагуу шийдвэрлэнэ/	-
4	IV. Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	Тухайн жилийн олборлолтын үйл ажиллагааны явцад түүх соёлын үнэт өв, олдворын зүйл илэрсэн тохиолдолд холбогдох байгууллагад мэдэгдэж, зохих арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ.	MV-000174 тусгай зөвшөөрөлтэй талбайд ашиглалт явуулснаас хойш түүх, соёлын өвийн дурсгалт зүйл илрээгүй. Илэрсэн	-

			тохиолдолд нэн даруй холбогдох байгууллагад мэдэгдэж ажиллана.	
5	V. Химийн бодисын эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	➢ Химийн бодисын Хор, аюулын тэмдэглэгээг латин “H” үсгийн ард бичигдсэн 3 оронтой тоо бүхий код-оор илэрхийлж физик, эрүүл мэндэд үзүүлэх хор аюул, байгаль орчинд үзүүлэх хор аюулын тэмдэглэгээ хийх ➢ Химийн бодисуудтай ажиллах үеийн аюулгүй ажиллагаа, санамсаргүй асгарч алдагдсан үед болон галунтраах, устгал хийхэд авах арга хэмжээ, мөн химийн бодисуудаар хордох замууд, эрсдэл тохиолдохоос сэргийлэх тэмдэглэгээг латин “P” үсгийн ард бичигдсэн 3 оронтой тоо бүхий кодоор илэхийлэн тэмдэгжүүлэх ➢ Үйлдвэрийн аваарь устгах төлөвлөгөөний дагуу ажиллах, холбогдох мэргэжлийн байгууллагын тусламж, зөвлөгөөг хэрэгжүүлэх ➢ Шатах тослох материал, тэсрэх болон химийн бодисын агуулах, тэдгээрээр үйлчилгээ явуулах анхан шатны ажил үйлчилгээнд мэргэжилтний заавар зөвлөгөөн, хяналтын дор мэргэжлийн, эсвэл сургалт семинарт хамрагдсан, олон жил ажиллаж дадлага туршлага олж авсан хүнийг ажиллуулах. ➢ Химийн болон тэсрэх материалын бүхий л шатны үйл ажиллагаанд Үйлдвэрийн ХАБЭА хяналтын I-IV шатны үзлэгийг зохион байгуулан шалгалтаар илэрсэн зөрчлийг арилгуулах, дүншинжилгээ хийх. ➢ Хүчтэй салхи шуурганы үед уурхайн ажлыг түр зогсоох ➢ Автомашинуудыг кабиныг битүүмжлэл сайтай болгох ➢ Шаардлагатай газруудад аянга зайлуулагч суурилуулах	➢ Тэмдэглэгээг байршуулсан ➢ Тэмдэг тэмдэглэгээг байршуулсан ➢ Үйлдвэрийн аваар устгах төлөвлөгөөний дагуу Бор-Өндөр сумын Онцгой байдлын 49 дүгээр ангитай хамтран аюулаас урьдчилан сэргийлэх, бэлэн байдлын үзүүлэх сургалтыг УБҮ дээр зохион байгуулсан. ➢ Шатах тослох материал, тэсрэх болон химийн бодисын агуулах, тэдгээрээр үйлчилгээ явуулах анхан шатны ажил үйлчилгээг МХЕГ-ын хамтарсан ажлын хэсгийн үзлэг шалгалт хийгдсэн ба илэрсэн дутагдлыг арилгах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлсэн. ➢ Химийн болон тэсрэх материалын бүхий л шатны үйл ажиллагаанд Үйлдвэрийн ХАБЭА хяналтын I-IV шатны үзлэгийг зохион байгуулж ажилласан. ➢ Хүчтэй салхи шуурганы үед уурхайн ажлыг түр зогсоож болзошгүй эрсдэлээс сэргийлж ажилласан. ➢ АТЦ-д ашиглагдаж байгаа машинуудыг битүүмжлэл сайтай болгосон ➢ Шаардлагатай газруудад аянга зайлуулагч суурилуулсан. ➢ Аянга, цахилгаантай ширүүн бороотой үед гадаах ажлыг түр зогсоож болзошгүй эрсдэлээс сэргийлж ажилласан. ➢ Ажилчдыг ээлжинд гарахын өмнө аюулгүй ажиллагааны зааварчилгааг тогтмол танилцуулж ажилласан. ➢ Тухайн жилийн төлөвлөгөөт /хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны/ сургалтыг зохион байгуулсан.	Үйл ажиллагааны зардалд орсон.

		➤ Аянга, цахилгаантай ширүүн бороотой үед гадаах ажлыгтүр зогсоох ➤ Ажилчдыг ээлжинд гарахын өмнө аюулгүй ажиллагааны зааварчилгаанд хамруулах ➤ Жил бүр мэргэжлийн байгууллага, мэргэжилтний тусламжтайгаар хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны сургалт зохион байгуулах ➤ Осол аваар гарч хүний эрүүл мэнд хохирсон тохиолдолд яаралтай анхан шатны тусламж үзүүлэх, анхан шатны тусламжийн эмийн санг ажилчдын байр бүрт байрлуулах ➤ Жолооч нарыг аюулгүй ажиллагааны сургалтанд хамруулах, ➤ Анхааруулга, замын тэмдэг тэмдэглэгээг шаардлагатай газруудад байрлуулах ➤ Жолооч бүрийг даатгалд хамруулах ➤ Машины кабин бүрт эмийн сан, галын хор байрлуулах ➤ Тэсрэх бодисын шинж чанар дээр үндэслэн бодисын нэр томьёо, худалдааны болон техникийн нэр, олон улсын бүртгэлийн дугаар, ашиглах газар, зориулалт, хугацаа, тоо хэмжээ, болзошгүй ослын үед авах арга хэмжээ, тухайн бодис, хольц, хаягдлыг устгах аргачлал, тээвэрлэх арга зэргийг агуулсан лавлагааг мэдээллийг тэсрэх бодистой харьцаж ажилладаг ажилчдад танилцуулах	➤ Осол аваараас урьдчилан сэргийлэх анхан шатны тусламжийн эмийн санг ажилчдын байр бүрт байрлуулсан. ➤ Жолооч нарыг аюулгүй ажиллагааны төлөвлөгөөт сургалтанд хамруулсан. ➤ Анхааруулга, замын тэмдэг тэмдэглэгээг шаардлагатай газруудад байрлуулсан. ➤ Жолооч бүрийг даатгалд хамруулсан. ➤ Тэсрэх бодис боловсруулах болон тээвэрлэлтийн машины кабин бүрт эмийн сан, галын хор байрлуулсан. Тэсрэх бодистой харьцаж ажилладаг ажилчдыг ээлжит сургалтанд хамруулж ажил эхлэхийн өмнө давтан зааварчилгаа өгч ажилласан.	
6	VI. Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	➤ Ил задгай хог хаяхгүй байх талаар анхааруулга санамж бүхий самбар, тэмдэгжүүлэлтэй болох ➤ Ариутгал халдваргүйжүүлэлтийн арга хэмжээг авч хэрэгжүүлж байх,	➤ Самбар, танилцуулга тэмдэгжүүлэлтийг байршуулсан. Мөн УБҮ-ийн цахим хаягуудад байршуулсан. ➤ Ариутгал халдваргүйжүүлэлтийн арга хэмжээг тогтмол авч байна. ➤ Хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь ангилан ялгаж түр хадгалах цэгээс “БОР-	Үйл ажиллагааны зардалд орсон.

		➤ Хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь ангилан ялгаж түрхадгалах зориулалтын хогийн бункер байрлуулах ➤ Хуванцар сав, шил, лааз гэх мэт хаягдлыг 2-догч түүхийэд авах цэгт тушаах ➤ Дугуй, модны хаягдлыг дахин ашиглах, орон нутгийн хэрэгцээнд өгөх ➤ Автомашины сэлбэг, төмрийн хаягдлыг 2-догч түүхий эдавах цэгт тушаах ➤ Гал тогооноос гарсан хоол, хүнсний хаягдлыг бордооболгох ➤ Боломжтой хог хаягдлыг дахин ашиглах ➤ Ажилласан тос, тосолгооны материалыг битүүмжлэл сайтай саванд хуримтлуулах, 2-догч түүхий эд авах цэгт тушаах ➤ Аюултай хог хаягдал тээвэрлэх, хадгалах, устгах үйл ажиллагаа эрхлэдэг тусгай зөвшөөрөл бүхий аж ахуй нэгж байгууллагатай гэрээ байгуулан эдгээр үйл ажиллагааг гүйцэтгэх. ➤ Уурхайн ажилчдад өөрсдийн үйл ажиллагаанаас үүссэн хог хаягдал, түүнийг хэрхэн ангилан ялгах, боломжтойг дахин ашиглах талаар сургалт явуулах ➤ Үлдэгдэл хог хаягдлыг эцэслэн зайлуулахдаа сумын “Бор-Өндөр хот тохижилт” ОНТҮГ-тай гэрээ байгуулан зайлуулах ➤ Аюултай хог хаягдал савлаж хадгалах сав нэг бүр нь ➤ “Аюултай хог хаягдал” гэсэн бичиглэлтэй, стандартаар тогтоосон тэмдэг, тэмдэглэгээтэй байх ба ил харагдахуйц газар	ӨНДӨР ХОТ ТОХИЖИЛТ” ОНТӨҮГ-аар тээвэрлүүлж ажилласан. Цех бүрт 3 ангилан ялгах сав байршуулсан. / Дахивар хог хаягдлаар хийсэн / ➤ Хуванцар савыг Хог хаягдал дахин боловсруулах аж ахуй нэгжүүдэд гэрээгээр нийлүүлсэн. ➤ Дугуйны хаягдлыг УБУ-ийн авто зогсоолын талбайд ашигласан. Замын хойд талд авто зогсоолыг нэмэлтээр засварлаж хийсэн. Мөн модны хог хаягдлыг өвөлжилтөнд бэлтгэх, тариалалтанд бордоо болгон ашигладаг. ➤ Автомашины сэлбэг, төмрийн хаягдал 2-догч түүхий эдийг “Дархан төмөрлөгийн үйлдвэр” ХХК-д “Хаягдал төмөр худалдан авах гэрээгээр” 236,5 тонн нийлүүлсэн. /Гэрээг хавсаргав./ ➤ Гал тогооноос гарсан хоол, хүнсний хаягдлыг хувиараа аж ахуй эрхэлдэг иргэдэд өдөр бүр өгдөг. ➤ Боломжтой хог хаягдлын дахин ашиглалт хийж “Ногоон Эко булан” байгуулсан Мөн Хог хаягдлыг дахин ашиглах сургалтыг Хэнтий аймгийн Боловсролын салбарын хэмжээнд зохион байгуулсан. ➤ Ашигласан тос, тосолгооны материалыг битүүмжлэл сайтай саванд хуримтлуулах, 2-догч түүхий эд авах цэг, ААН-тэй гэрээ байгуулан 2 удаа нийт 10 тн тос масло нийлүүлсэн. ➤ УБУ-ийн БОНС-ийн ажилчид болон ЗААХ-ийн ажилчидад мэргэжлийн сургалтаар хангасан. Цахим орчинд холбогдох мэдээллийг байршуулан ажилласан. Хог хаягдлын зөвлөх үйлчилгээг авч менежментийг сайжруулсан. Мөн олон улсын чанарын стандартуудыг нэвтрүүлэн ажиллаж байна.	
--	--	--	---	--

		тухайн хаягдлын нэр, хуримтлуулж эхэлсэн хугацааг тэмдэглэсэн байна.	➤ Хог хаягдлыг зайлуулах, “Бор-Өндөр хот тохижилт” ОНТУГ-тай байгуулсан гэрээг хавсаргав. Аюултай хог хаягдлыг таних тэмдэг ХАЛМ-ыг ил харагдахуйц газар байршуулж хуримтлуулж эхэлсэн хугацааг бүртгэлжүүлсэн.	
7	VII. Тухайн жилийн БОМТ-г хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	➤ Батлагдсан төлөвлөгөөний биелэлтийг гаргах зорилгоор календарчилсан төлөвлөлт гаргаж мөрдөж ажиллах, ➤ Ус ашиглах дүгнэлт гаргуулан, холбогдох газраас ус ашиглах зөвшөөрөл авах, гэрээний дагуу төлбөр төлөх, ➤ Сумын байгаль орчныг хамгаалах ажилд оролцоо, дэмжлэг үзүүлэн хамтран ажиллах,	➤ Календарчилсан төлөвлөлт гарган гүйцэтгэлийг хангуулж ажилласан. ➤ Үйлдвэрлэлийн болон ундны Ус, Ус бохирдуулсны дүгнэлтүүдийг БОАЖЯ-ны “Усны газар”-аар гаргуулан УГГХДТСГ, ХГСГ-ын захиргаанаас ус ашиглах зөвшөөрөл авсан. Зөвшөөрлийн дагуу гэрээ байгуулан төлбөрийг төсөвт төвлөрүүлэн ажилласан. Сумын байгаль орчныг хамгаалах ажлыг “Хамтран ажиллах гэрээ”-нд тусган, гүйцэтгэлийг хангаж ажилласан. Тэрбум мод үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд 4000 ширхэг модны суулгац хүлээлгэн өгсөн. /Гэрээ, холбогдох баримтыг хавсаргав./	Үйл ажиллагааны зардалд орсон.
8	VIII. Тухайн жилийн БОМТ-ний хэрэгжилтийг олон нийтэд тайлагнах хуваарь, төлөвлөгөө	➤ Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн /2024 оны/ төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг дараа I болон II улиралд олон нийтэд тайлагнах	Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг 2024 оны II болон III-р улиралд олон нийтэд тайлагнаж сумын ИТХ-аар нэг удаа сумын Багийн хурлаар тус тус 1 удаа оруулж тайлагнаж ажилласан. Мөн цахимаар иргэдэд мэдээллийг тогтмол хүргэсэн.	Үйл ажиллагааны зардалд орсон.

9	IX. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	Орчны хяналт шинжилгээг тухайн жилд 2 удаа гүйцэтгүүлэх <u>/2024 оны 6 болон 9 дугаар сард/</u>	- Хяналт шинжилгээний 1 дэх удаагийн дээжлэлтийг “Эко Эстимэйт” ХХК болон “Монголросцветмет” ТӨҮГ-ын харьяа Бор-Өндөр УБҮ-ийн хооронд байгуулсан 2024 оны 07 дугаар сарын 01-ний өдрийн ВU-2024-03-04 тоот “Байгаль орчны хяналт шинжилгээний ажил гүйцэтгэх гэрээ”-ний дагуу гүйцэтгүүлэн дүн шинжилгээг гаргуулсан. - Хяналт шинжилгээний 2 дэх удаагийн дээжлэлтийг “Эко Эстимэйт” ХХК болон “Монголросцветмет” ТӨҮГ-ын харьяа Бор-Өндөр УБҮ-ийн хооронд байгуулсан 2024 оны 09 дүгээр сарын 11-ний өдрийн ВU-2024-03-12 тоот “Байгаль орчны хяналт шинжилгээний ажил гүйцэтгэх гэрээ”-ний дагуу гүйцэтгүүлэн дүн шинжилгээг гаргуулсан. - Уг шинжилгээний хариуг үндэслэн Эрүүл ахуйн улсын байцаагчийн дүгнэлт гаргуулсан.	34,265
---	---	---	---	--------

Х. Нөхөн сэргээлтийн мэдээлэл
Уул уурхайн үйлдвэрлэлийн улмаас эвдэрсэн газрын
нөхөн сэргээлтийн зардлын дүн

Д/д	Зардлын утга	Хэмжих нэгж	Ажлын хэмжээ	Ашиглагдах техник, тайлбар	Нэгж ажлын зардал, төг	Нийт зардал, сая.төг
Бэлтгэл ажлын зардал						
1	Нөхөн сэргээлтийн ажлын хөрөнгө оруулалтын зардал	Сая.төг	Шаардлагатай Хөрөнгө худалдан авахад зарцуулах зардал			
2	Байгаль орчны суурь төлөв байдлын шинжилгээний зардал	Сая.төг	Тооцоогоор шаардлагатай судалгаа хийх зардал			
3	Нөхөн сэргээлтийн ажлын төсөв боловсруулах зардал	Сая.төг	Нөхөн сэргээлтийн зардлын төсөвт өртгийн 3-5%			
А. Нөхөн сэргээлтийн бэлтгэл ажлын зардлын дүн			<u>1+2+3</u>			
Техникийн нөхөн сэргээлтийн ажил						
4	Шимт хөрсний үе давхаргыг хуулах, ачих, хадгалах	Мян.м ³				
5	Хөрс тээвэрлэх	Мян.м ³		Погрузчик		
6	Уурхайн малталтыг дүүргэж, тэгшлэх	Мян.м ³	6283,0	Автосамосвал, бульдозер		15,5
7	Овоолгын талбайг хэлбэржүүлэн тэгшлэх, нягтаршуулах	Мян.м ³				
8	Шимт хөрсөөр талбайг хучих	Мян.м ³		Автосамосвал, бульдозер		Үйлдвэрлэлийн зардалд
9	Тэгшилсэн талбай дээр дэвссэн хөрсний үеийг тэгшлэх	Мян.м ³				
10	Овоолгын хажууг хэвгийжүүлэх, дэвсгэгжүүлэх	Мян.м ³				
11	Туслах байгууламж байгуулахад үүссэн овоолгыг тэгшлэх	Мян.м ³				
12	Ургамалжуулахад бэлтгэн хөрсийг нягтаршуулах	Мян.м ³				
13	Хөрс боловсруулах, сайжруулах	Мян.м ³				
14	Шимт хөрсийг хадгалах, хамгаалах					

Техникийн нөхөн сэргээлтийн ажлын дүн			25,000			
Биологийн нөхөн сэргээлтийн ажлын зардал						
15	Бүрхэвч ургамал тарих					
16	Олон наст ургамлын үр тарьж суулгах					
17	Ойжуулах	Ширхэг	30000	Хайлаас,Агч, Нарс Шинэс		22,5
18	Усалгаа, арчилгаа, тордолт хийх			-		
	Усалгааны тоног, төхөөрөмж			-		
Биологийн нөхөн сэргээлтийн ажлын дүн				22,5		
Хаалтын дараах хяналт-шинжилгээний ажлын зардал						
19	Нөхөн сэргээгдэж байгаа явцын хяналт-шинжилгээний ажлын зардал					
20	Орон нутагт хяналт-шинжилгээ хийх үлдээх Хөрөнгө					
Хаалтын дараах хяналт шинжилгээний ажлын зардал				(19-20)		
НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН АЖЛЫН НИЙТ ЗАРДЛЫН ДҮН				38,0		

**УУЛ УУРХАЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ УЛМААС ЭВДЭРСЭН
ГАЗРЫН НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН 2024 ОНЫ ЖИЛИЙН
МЭДЭЭ**

1. АЖ АХУЙН НЭГЖ, БАЙГУУЛЛАГЫН ХАЯГИЙН ХЭСЭГ

Регистрийн дугаар	2	5	5	0	4	6	6
Аж ахуйн нэгж байгууллагын нэр	"Монголросцветмет" ТӨҮГ-ын харьяа Бор-Өндөр УБҮ						
Байршил	Нэр			Код			
Аймаг, нийслэл	Хэнтий						
Сум, дүүрэг	Бор-Өндөр						

2. ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ

Тусгай зөвшөөрлийн дугаар	0	0	0	1	7	4	
Тусгай зөвшөөрлийн талбай, га	371						
Ашиглалт эхэлсэн он, сар, өдөр	1	9	8	1			
Ашигт малтмалын төрөл	Хайлуур жонш						
Ашиглалтын төрөл	Далд уурхайн аргаар, өрөмдлөг тэсэлгээний ажлаар нурааж, олборлон баяжуулах						

3. УУЛ УУРХАЙН АШИГЛАЛТ

Үзүүлэлт	МД	Хэмжих нэгж	Нийт	Тайлант онд /ашиглалт/
А	Б	В	1	2
Олборлолтод өртсөн нийт талбай	1	га	125.18	
Ашигласан талбай	2	га	62.59	
	3	мян.м³	6067.9	
Хаягдал чулуулгийн овоолго	4	га	36.29	
	5	мян.м³	1971.266	
Хөрсний овоолго	6	га	-	
	7	мян.м³	-	
Уул уурхайн дагалдах дэд бүтцийн нөлөөнд эвдэрсэн газар	8	га	26.3	
Бусад	9	га		

4. УУЛ УУРХАЙН НӨХӨН СЭРГЭЭЛТ

Үзүүлэлт	МД	Хэмжих нэгж	Нийт	Техник	Биологи
А	Б	В	1	2	3
Байгаль орчны нөлөөлөх байдлын үнэлгээнд заасан нөхөн сэргээлт хийх талбайн хэмжээ	1	га			4,4
	2	мян.м ³	-		-
Тайлант онд нөхөн сэргээлт хийхээр төлөвлөсөн талбай	3	га	7,12	0,12	7
	4	мян.м ³	-	6283,0	20 мян ширхэг мод тарих.
Нөхөн сэргээлтийн нийт хийсэн талбай	5	га	15,02	5,02	10
	6	мян.м ³	-	17,394	22500 ширхэг мод тарив. Ойжуулалт 20 га-д 40000 ширхэг
Тайлант онд нөхөн сэргээлт хийсэн талбай	7	га	-	1,5	-
	8	мян.м ³	-	52,800	-
Нөхөн сэргээлт хийхэд нийт зарцуулсан зардал	9	Мян.төг	-	-	
Тайлант онд нөхөн сэргээлт хийхэд зарцуулсан зардал	10	Мян.төг	-	34,0	-
Байршуулсан нөхөн сэргээлтийн баталгааны мөнгөн хөрөнгө	11	Мян.төг	-	-	
Тайлант онд байршуулсан нөхөн сэргээлтийн баталгааны мөнгөн хөрөнгө	12	Сая.төг	-	79,405	
Байгаль хамгаалахад зарцуулсан нийт зардал	13	Мян.төг	-	-	
Тайлант онд байгаль хамгаалахад зарцуулсан зардал	14	Сая.төг	-	183,354	

Тайлан гаргасан:

БОНС Инженер / Мэргэжилтэн / Б.Мөнххүлэг

Маркшейдер

Э.Цолмон

Уул уурхайн олборлолт, газрын тос, уламжлалт бус газрын тос, цацраг идэвхт ашигт малтмалын хайгуулын төслийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийг дүгнэх хуудас

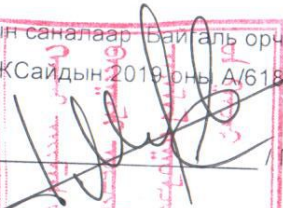
1. Төсөл хэрэгжүүлэгч ААН-ийн нэр: "Монголросцветмет" ТӨҮГ-ийн Бор-Өндөр УБҮ-ийн 2024 оны БОМТөлөвлөгөөний биелэлт
2. Төслийн байршил: Хэнтий аймаг Бор-Өндөр сум
3. Тусгай зөвшөөрлийн дугаар: MV-000174
4. Огноо: 2024.11.29

№	Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний бүрэлдэхүүн хэсгүүд	Авсан байвал зохих оноо	Ажлын хэсгийн гишүүдийн үнэлсэн оноо								Гишүүдийн үнэлсэн онооны энгийн арифметик дундаж	Үндэслэл, тайлбар
			Г.Мөнх-Эрдэнэ	Ө.Маналжав	Б.Мөнхжаргал	Ц.Батбуян	Б.Сарантуяа	Х.Галбадрах	Б.Баярбаясгалан	Г.Жавзандолгор		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	13	14
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт	20	18.5	18.5	18.5	18.5	18.5	18.5	18.5	18.5	18.5	14 ажил төлөвлөсөн ажил гүйцэтгэхээс 13 ажил хийсэн
2	Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөний биелэлт /техникийн нөхөн сэргээлт, биологийн нөхөн сэргээлт, татан буулгах, хаалтад бэлтгэх/	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	0.12 га талбайд техникийн нөхөн сэргээлт төлөвлөсөнөөс бүрэн хийсэн.
3	Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	Төлөвлөгөөнд тусгаагүй
4	Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний биелэлт	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	1 ажил төлөвлөсөнөөс 1 ажил хэрэгжүүлсэн.

5	Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний биелэлт	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	1 ажил төлөвлөсөнөөс 1 ажил хэрэгжүүлсэн.
6	Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт	10	7.8	7.8	7.8	7.8	7.8	7.8	7.8	7.8	7.8	18 ажил төлөвлөсөн 14 ажил гүйцэтгэсэн.
7	Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт	5	4.6	4.6	4.6	4.6	4.6	4.6	4.6	4.6	4.6	13 ажил төлөвлөсөн 13 ажил гүйцэтгэсэн.
8	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн биелэлт	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	Агаар, тоосны шинжилгээг 12 цэгээс 2 удаа хийхээр төлөвлөснөөс хийсэн. Хөрсний шинжилгээг 11 цэгээс 2 удаа хийхээс бүрэн хийгдсэн. Усны шинжилгээг 8 цэгээс 2 удаа хийхээр төлөвлөснөөс бүрэн хийгдсэн. Ургамалын судалгаа 5 цэгээс 2 удаа хийхээр төлөвлөснөөс бүрэн хийгдсэн.
9	Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний биелэлт	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	3 ажил төлөвлөсөн 3 ажил гүйцэтгэсэн.
10	Аймаг, сумын орон нутгийн төрийн захиргааны байгууллагын шаардлагаар хийсэн ажил болон нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөөний биелэлт	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	1 ажил төлөвлөсөн 1 ажил гүйцэтгэсэн
	Нийт оноо	100	96.3	96.3	96.3	96.3	96.3	96.3	96.3	96.3	96.3	Биелэлт хангалттай байна.

Тайлбар: Бүрэлдэхүүн хэсэг тус бүрт биелэлтээс нь хамааран авсан байвал зохих оноог тогтоосон ба ажлын хэсгийн гишүүн тус бүрийн өгсөн онооны энгийн арифметик дунжийг бүрэлдэхүүн хэсэг тус бүрт тооцож гаргана. Гишүүдийн бүрэлдэхүүн хэсэг тус бүрт өгсөн онооны энгийн арифметик дунжийн нийлбэр нь нийт оноо болно. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний бүрэлдэхүүн хэсгүүдийн биелэлтийн нийт оноо нь 90-аас доош байвал төлөвлөгөөний биелэлтийг хангалтгүй гэж үзнэ. Тухайн жилд дүйцүүлэн хамгаалах ажил төлөвлөгөөгүй бол нөхөн сэргээх арга хэмжээ рүү, түүх соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээ төлөвлөгөөгүй бол сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний биелэлт рүү шилжүүлж тооцно.

Нийт гишүүдийн олонхын саналаар Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт 96.3 %-тай шаардлага хангаж дүгнэгдлээ.
БОМТ-ын тайланг БОАЖСайдын 2019 оны А/618 тушаалаар батлагдсан журмын дагуу болгох.

Ажлын хэсгийн дарга: / Г.Мөнх-Эрдэнэ /

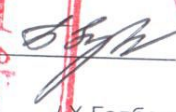
Ажлын хэсгийн нарийн бичгийн дарга: / Ө.Маналжав /

Гишүүд:

Аймгийн ЗДТГ-ын Хөгжлийн бодлого төлөвлөлт, хөрөнгө оруулалтын хэлтсийн

Байгаль орчин уул уурхайн асуудал хариуцсан мэргэжилтэн / Б.Мөнхжаргал /

Аймгийн БОАЖГ-ын Байгаль орчны хяналтын улсын байцаагч /Ц.Батбуян/

Сав газрын захиргааны мэргэжилтэн / Б.Сарантуяа /

Сумын Засаг даргын орлогч / Х.Галбадрах /

Сумын Байгаль хамгаалагч / Б.Баярбаясгалан /

Нөлөөллийн бүсэд оршин сууж буй иргэдийн төлөөлөл / Г.Жавзандолгор /

Хүлээн зөвшөөрсөн:

“Монголроццветмет” ТӨҮГ-ын Бор-Өндөр уулын баяжуулах үйлвэрийн захирал

 / Б.Магсаржав /